

ТИЖНЕВИК REVUE HEBDOMADAIRE **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 17-18 (617-18) Рік вид. XIV. 24 квітня 1938 р. Ціна 2 фр. Prix 2 f

ХРИСТОС ВОСКРЕС !

Всіх співробітників, прихильників і

читальників, на Вкраїні і в розсіянні,

з Великоднем вітає

Редакція „ТРИЗУБА“

На Великдень, 24 квітня 1938 року, Париж.

Великдень — день воскресення з мертвих, найбільше свято християнського світу, часом своїм зв'язане з весною, щорічним воскресенням природи до нового життя. І коли день той урочисто обходить увесь світ, що пішов за наукою Христа, то особливо глибоко відчуває те свято розкидана повсюди на чужині українська еміграція: в цій таємниці воскресення, в цьому найбільшому чуді природи запорука для нас, для нашого народу і його краю майбутнього воскресення і вільної, незалежної України.

Та великодні свята цього року, хвилюючи нас, як і завжди, переживаннями, що спали нам у спадщину од сивої давнини, сповняючи душу надією на краще та вірою в майбутнє, викликають у нас ясний спомин із нашого недавнього минулого: жовто-блакитний прапор над Чорним морем.

З морем тим зв'язана вся історія України. Легендарні походи великих князів наших Олега та Ігоря зв'язалися в минулому в одно суцільне з безстрашними чайками запорозькими, прославленими в безсмертних думках народніх, з героїчною епохою великого гетьмана Сагайдачного, рознісши широко всім світом славу української збройної сили морської.

З морем тим зв'язаний весь історичний процес нашого народу, і лише володіючи його берегами жив він повнотою життя.

Без моря, як без легенів, країна не може дихати вільними грудима. В ньому запорука потрібного зв'язку з широким світом і нормального економічного життя.

Сьогодні Україна в неволі. Море наше — не наше. Але сьогодні сильніше, ніж коли, в душі нашій, певність:

Воскресне Україна!

І світло того воскресення своїм ясно-сяйним промінням щедро залле визволену землю нашу разом з морем українським.

Не забудьте, що місяць травень є місяцем збірок на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі

Х Р И С Т О С В О С К Р Е С !

«Божже Великий, що створив небо й землю ! Зішли благодать Свою на нових людей Твоїх і дай їм, Господи, узріти Тебе, правдивого Бога».

Молитва св. Володимира
при Хрищенні Руси.

Цього року український народ святкуватиме велику річницю хрищення Руси-України. Дев'ятьсот п'ятьдесят літ минає з того дня, коли рівноапостольний Великий Князь наш Володимир в березі Дніпра-Славути, обдаривши народ наш найбільшою благодаттю, привів його до віри Христової.

Глибоко припала тая віра до серця й душі народу і високо піднявся рівень життя культурного по хрищенні України, а Київ згодом став тим сонцем, проміння якого просвічувало і ogrівало не лише самих українців, але й увесь світ слов'янський на Сході.

Цю велику річницю повинні всі ми гідно зустрінати і урочисто відсвяткувати, бо честь цілого народу нашого вимагає, щоб найдорожчий скарб його, здобутий великою ціною, бо освячений кров'ю славних предків, бездоганно й чисто зберігався в душі і в серці сучасного покоління.

Наша еміграція завжди ставиться з великою увагою й пошаною до всіх подій в національному житті, а тому й спомин про цю найбільшу подію зуміє відсвяткувати так, щоб оправдати себе перед історією, не лише перед минулим, але й перед грядущим.

Брати й сестри на Великій Україні не мають змоги радіти того дня й явно молитися, бо там лише в таємниці, в скритку серця свого можна віддавати достойно хвалу Господеві. Тому на нас лежить обов'язок молитися і за них. І нехай молитва наша зіллється з горем і сльозами їхніми в одне гаряче бажання, щоб Господь полегшив терпіння їхні і зіслав благодать Свою на народ наш, на Церкву нашу, на віру Православну.

Отож, звертаюся з гарячим проханням до всіх православних земляків, в розсіянні суших,— це велике свято всенароднє одзначити достойно, урочисто й величнє на спільну радість нашу і на славу Отчизні.

Протоієрей Іларіон Бриндзан

Настоятель Української Православної Парафії
у Франції

У Парижі, на Великдень, 11-24 квітня,
року Божого 1938.

ПРИВІТ У КРАЇНСЬКОМУ МОРЮ

29 квітня минає двадцять літ, як, по довгих віках перерви, Чорне море вітало знову свого господаря: на Чорноморській, бувшій російській, флоті піднято було українські прапори.

Судилося нам коротко переживати, як у казці, велику й роскішну добу національного відродження під час минулої революції. Але чи не найкоротшим, хоч і чарівним, просто сном тепер видається та подія, що припала на 29 квітня 1918 року, коли військові кораблі у Севастополі, що являється ключем Чорного моря, стали українською флотою.

Українське військо тоді, посуваючись наперед, підходило до Севастополя. Який десяток кілометрів залишався був нашому війську до великого воєнного порта, де воно привітало б своїх товаришів по зброї на Українському морі, що були приготувались і з свого боку до урочистої зустрічі виразника волі й сили українського народу

Знаємо, що та радісна зустріч не могла відбутися з причин, які не залежали від українців. На вимогу німецького командування українська влада мусіла вивести з Криму наші війська. Пригадаймо собі тодішній стан річей в Європі і ту фазу, в якій знаходилась тоді світова війна, щоб зрозуміти, що значив такий ультиматум і чому українці мусіли були його прийняти. Разом з тим тепер можемо собі пригадати і цілий ряд великих подій, що слідували потім у Європі, часом цілком несподівано, одна за одною, як у калейдоскопі, щоб зрозуміти й ту велику помилку з боку тих, хто вимагав од Української Держави залишити одну з підстав її сили.

Сьогодні для нас все це історичні спогади та історична лекція. Лекція не тільки для українців. Ми все втратили. Але Україна разом з тим багато придбала, що їй добре придасться в майбутньому, — гостру свідомість в українському народі необхідности своє море мати з собою.

Українці — морський народ. Давніше у нас, як і в чужині, чомусь майже не говорили про це. Україна у великій більшості випадків обов'язково зв'язувалась тільки із землею та з пшеницею. І забувалось при тому, що не тільки в Чорноморській флоті морці в більшості були з українців, а і в Балтійській російській флоті те-ж у значній частині. Крім побережних, навіть і такі повіти, неначе глибоко суходольні, як Чигиринський, поставляли завжди до Чорного моря з діда-прадіда випробовані континенти команд не тільки на військові, але й на торговельні кораблі, і таким чином українці, як морський народ, представляється на всій своїй території і у всіх своїх поколіннях.

І на еміграції, наша молодь, що народилася на чужині, що не бачила ні України, ні свого моря, в крові має потяг до нього та з гордістю зве себе чорноморцями. Доказом тому може бути хоч би Перший Морський Пластовий Гурток, який засновано у Франції з дітей українських емігрантів і який на своїх морських шапках носить багатозначучі слова: «Чорне море».

У нас традиційно вже святкують кілька національних свят, які нам залишила по собі минула наша збройна боротьба — 22 січня, Крути, Базар. Ми всі мусимо собі усвідомити, що необхідно створити те-ж і сталу традицію урочистого щорічного святкування ще одного, одного з найбільших наших національних свят, свято розгорнутих українських прапорів над Чорним морем — свято моря. На день цього свята добре надається саме день 29 квітня, коли, — хай лише на мент, — але світові об'явилася на Чорному морі українська морська сила.

Наслідком дуже довгого поневоленн і неповної приготовленості нашого народу до таких великих завдань, як будова власної держави, в пору минулої революції, коли представлялися всі можливості для створення навіть української великодержави, — ми не пануємо не тільки на Чорному морі а й на власній землі. Але з тієї пори пройшло вже двадцять літ. В горнилі боротьби, що не вгаваючи точиться з того часу, український народ не тільки дозрів остаточно, як нація, а й усвідомив собі свою великість минулу й сучасну, зрозумів своє місце в колі великих народів і ставить уже наперед собі великі завдання до виконання, що їх муситимуть в життя переводити ті з його синів, яким прийдеться чином кувати його долю. А одним з тих завдань і буде як раз прийняття, опановання свого моря, — Чорного моря, що являється одним із елементів української великодержавності, — яке одвічно плещеться об українську землю, пестить її розкішні південні береги і відкриває нам широку дорогу у великі світи...

Чорне море... Ми тимчасово втратили його, як і наш край. Але ми його знову знайдемо, як знайдемо і нашу велику, поневолену зараз, Батьківщину. Тому й тепер, згадуючи оце, як двадцять літ тому маяли українські прапори на Чорному морі, ми звертаємось до нього і ми думаємо про нього не инакше, як про море наше, яке нам належить і яке ми нікому не віддамо. І вітаємо його тим старим привітом, яким вітали його запорозькі козаки і який посиляли йому й наші предки — князі київські, славні володарі старої Руси-України.

Чорному морю — наш український привіт.

Семен Нечай

І Т А Л І Я Й У К Р А І Н А

Відомий італійський публіцист, визначний знавець української проблеми — п. Енріко Інсабато видав допіру в Римі невелику, але дуже добре обґрунтовану і багату на матеріял працю, присвячену Україні, її людності та економіці *).

Автор зазначає на початку, що Україна, здавна відома італійцям,

«не єсть тепер державою, суб'єктом юридичним, міжнародним, але її поділено між чотирма державами»,

і дає огляд географічний і етнографічний української території в совітському союзі, в Польщі, в Румунії й Чехословаччині, наводячи статистичні дані на численних таблицях.

В другому розділі він подає де-які історичні відомості про Україну,

«необхідні, щоб зрозуміти сучасне її становище в світі і значіння, яке вона уявляє собою, як майбутня національна держава і як велика світова потуга».

На прикінці того огляду історичного, згадавши героїчну боротьбу «національного війська українського Петлюри» проти Москви, польсько-український договір, похід на Київ, Ризький трактат, що затвердив за Польщею частину Волині з численним населенням, п. Інсабато зазначає, що військові події й збройна боротьба тяглися на Україні аж до 1922 року, коли Україна стала частиною совітського союзу.

Наступні розділи присвячено опису совітської України і огляду її економічних ресурсів. І цю частину рясно ілюстровано статистичними даними та численними таблицями. Автор характеризує колоніальну політику Москви, вияслює її мету, зауважує певні аналогії в економічній політиці інших держав, в склад яких входять українські землі, і підкреслює величезні скарби природні України. Здобувши собі незалежність, Україна зможе вивозити багато сирівців, продуктів хліборобських і матиме велику вагу на міжнародньому ринку.

На думку п. Інсабато, фашистська Італія і вільна Україна матимуть спільний інтерес зв'язатися економічними договорами, вигідними для них обох, бо

«дві економіки — італійська і українська — можна вважати за, до певної міри, такі, що доповнюють одна одну».

Уґрунтуванню цього висновку присвячує автор наступні сторінки. Це найцікавіша частина нарису і тут лежить головний його інтерес. До його висновків та де-яких подробиць нам доведеться, певно, ще повернутися.

*) Enrico Insabato. «L'Ucraina — popolazione ed economia» Roma 1938.

На прикінці п. Інсабато, зазначивши «бази майбутнього комерційного італо-українського трактату», підкреслює необхідність поглибити студії цієї проблеми у всіх її технічних деталях, і так кінчає:

«Молодь ери фашистської і імперської повинна присвятити свою увагу цьому питанню, що стоїть тепер на порядку дня».

Об'єктивні показники говорять про близький кінець совітського союзу і про наближення краю панування Росії над Україною.

«Велика земля українська, яка живе нині в умовах експлоатації і яка своєю працею, своєю кров'ю, своєю невичерпаною енергією годує ненаситних паразитів і експлуататорів з Москви, що переодяглися за інтернаціоналістів і пролетаріїв, але в дійсності зостаються ультра-націоналістами і імперіялістами, — знову здобуде незабаром своє становище держави суверенної й незалежної».

«Той хто був присутній минулого січня на святкуванні річниці української незалежності (22 січня 1918 року), той одчув ясно, що цей народ не залишиться довго під чоботом московським. Його молодь, що має стільки ідеалів, спільних з італійською, бореться активно за здобуття власної національної свободи».

«А раз ту свободу буде здобуто, Італія й Україна матимуть спільні — опріч ідеалів — широкі інтереси економічні і політичні, і співпраця цих двох країн буде плодотворною для них і для людськості».

Вельми цікава праця італійського визначного публіциста заслуговує на як найпильнішу увагу, не лише нашу. Бажано було б бачити переклад її на інші європейські мови.

Л И С Т И Д О З Е М Л Я К І В

XLVI.

« Французька інтрига » ?

Здається, нема твердішої та остаточно доказаної істини, що «місяць» винайдено в Гамбурзі, а «українське питання» взагалі в Німеччині.

Спитайте, якого будь москаля, все одно чи комуніста, чи монархиста, про українську справу і він навіть на похмілля, тоді, коли його думки купи не держаться, про це безапеляційно заявить, що ніякої України не було б, як би її не винайшов та не пустив в оборот німець. Але що там говорити про звичайного російського обивателя, все одно якого б напрямку він не тримався, коли на-

віть такий відомий діяч та дослідник, як В. Мякотин, що колись прислужився Україні цікавими дослідками її минулого, на еміграції те-ж не соромився прилю. но доказувати «німецьке походження» українського сепаратизму. Переїзжаючи через Прагу, я сам, на свої власні вуха, чув його доклад, в якому він доказував, що український нар д не хоче ніякої «самостійности» і що її вигдав під впливом німців «Союз Визволення України». І аудиторія, що наполовину складалася з чехів та росіян, бурхливими оплесками апробувала це твердження.

Під впливом росіян, а тако-ж з мотивів, що не мають нічого спільного з об'єктивною правдою, ця легенда досить міцно вкорінилася у свідомості де-яких європейців і особливо поширилася серед тих народів, що мають протилежні політичні інтереси з Німеччиною. Найбільше вона поширена у Франції та країнах її політичного впливу. Пересічний француз або чех всіх українців вважає «германофілами». І коли хтось з українців пробує це заперечити, то відповідь тут завжди коротка і рішуча :

— «Та що тут говорити і що тут дебатовати ! То-ж загально відомо, що Україну видумав німець, що український «сепаратизм» підтримується гестапо, і що кожний українець, який бажає своїй батьківщині того, що мають інші народи, не може бути нічим, окрім стопроцентового германофіла».

Скільки б ти не доказував, що ти зовсім не «верблюд», що ти ніколи ним не був і не збираєшся бути, а був і залишаєшся лише українським патріотом, ніщо не допоможе. Всі аргументи відскакують від тупого твердого лоба, як горох од стінки.

Істину винайдено, позиції встановлено, а те, як самі українці задивляються на справу і як вони бажають впорядкувати долю свою народу і своєї країни, то все пусте. Хіба-ж невідомо, що найбільшим блудом останніх часів були тези Вільсона про самоозначення народів, особливо коли їх застосовувати до такого сумнівного об'єкта, як та сама Україна ?

* * *

Довго ще доведеться Україні та українцям довбати цей мур. Немало ще часу пройде, поки українські державні змагання трактуватимуться повсюди як справжній народний рух, який твориться народніми масами і якому не страшні ворожі наклепи та обивательська брехня. Тим часом треба признати, що енергійна та свідомо праця українська, що переводиться ними по різних країнах, не залишається без наслідків.

Кожен день в цій боротьбі українського народу за своє самоозначення приносить щось нового, що поборює старі заскорузлі упередження, що кидає зовсім нове світло на міжнародне становище української справи та дає нові аргументи її захистникам. До таких фактів треба безумовно віднести появу нової історичної праці І. Борщака «Наполеон і Україна».

В цій праці автор новими даними доводить, що Україну в нові часи винайшов зовсім не «німець», а француз».

І що цим «французом» був ніхто інший, як сам Наполеон.

* * *

Ще у своїх попередніх студіях цей автор звертав увагу на те, що і королівська влада у Франції дивилася на Україну, як на один з важливих елементів «східнього бар'єру», що мав би охоронити Європу перед експансією Росії. Цей інтерес до України значно піднісся за часів революції і досяг своєї вищої точки до Наполеона.

Першим, хто за часів революції звернув увагу на Україну, був французький посол в Петербурзі Жене, якого Катерина вислала з Росії, бо він став на бік революції. По приїзді до Парижу, він з доручення Конвенту, складає мемуар про «народи, що заселяють Росію», в якому поважне місце відводиться Україні. З того часу не припиняється зростання інтересу до України, яка обслідується при допомозі послів в Туреччині та Польщі, і через спеціальних агентів вивчається її економічне значіння для Франції, можливість торговельного обміну, настрої населення, при чому у всіх докладах і донесеннях підкреслюється ворожість українців до Росії, їхнє почуття своєї окремішности та відданість свободі; передбачається можливість обсаження французьким десантом орноморських портів та заснування на Україні французьких факторій. По мірі того, як розвивалися події і вивчалася неминучість війни Франції з Росією, ці всі проекти приймають вже конкретніший характер, який в концепції графа Готерива приймає вид утворення під протекторатом Франції на Україні окремої держави під назвою «Наполеоніди», що буде «бар'єром для амбітних проєктів Росії та її претензій на Чорне море, утворюючи разом з тим цивілізовану націю на Сході Європи». Ще детальніше думки Наполеона про Україну розвинено було в спеціально замовленій ним-же книжці Лесюра, яка по словах Фр. Мазона є «рефлексом думки імператора» і яка ним була в коректурних відбитках отримана в Росії на передодні Бородинського бою. Що у Наполеона був дійсно план диверсії на Україну, доказує його лист до його брата Джерома, в якому він наказує йому 12. V 1812 року йти з 100.000 військом на Волинь.

Таким чином, Франція та її найбільший державний геній визнавали за Україною право бути самостійною державою, а її народ вважали за опору цивілізації на Сході Європи. Це було більше, як сто років тому. Так невже тепер Україна так деградувала, що й п. Еріо, вірний хранитель традицій французької революції, інше не мислить її, як під ярмом Москви? Само по собі зрозуміло, що права України ще більш зросли, але змінилися відношення Франції і Росії і тому в тій самій Франції, що по-перше прокламувала право українського сепаратизму, тепер

знаходяться люди, які твердять, що це — винахід німецький. А за нею плентаються і її сателіти.

Тим часом, мав рацію Наполеон і Україна, як була так і єсть опорою цивілізації на Сході і це завдання вона таки виконає.

К. Ніко

St. Jean-de-Maurienne

15. IV 38.

ТЕРОРИЗМ І ПАРЛАМЕНТАРИЗМ НА ПОСЛУГАХ МОСКОВЩЕННЯ

Тероризм і парламентаризм в Європі виключають один одного, в ССРСР вони служать необхідним обопільним доповненням двох частин той-ж самої московської урядової системи. Зв'язок між ними органічний, вони служать найвищій меті кремлівських можновладців, московщенню ССРСР. Приготовання до виборів та скликання найвищого совіту ССРСР відбувалися шляхом найгрунтовнішої «чистки» цілого совітського і партійного апарату спеціально по землях поневолених народів, отже шляхом несамовитішого терору. Про розміри його можна посужувати в незначній мірі на основі скупих відомостей самої совітської преси; про жахливе поширення цього терору серед самого населення нема властиво ніяких безпосередніх відомостей. Але варті повідомлення польської преси, згідно з якими приріст совітського населення впав в останніх роках до 4 на 1000, себ-то майже єдиного. Коли-ж узгіднити ці данні з совітською статистикою, яка зазначає збільшення кількості зібраного в минулім році збіжжя, то треба зробити той висновок, що в царині суспільній відбувається швидкий поділ населення на «знатних людей» і «плебс мізеріма», а в царині національних відносин відбувається найбільше упослідження населення поневолених націй на користь московського населення. Відсоток московського населення по таборах примусової праці очевидно стало падає, а відсоток представників поневолених народів жахливо зростає.

Тут, як і в багатьох інших випадках, виявляється, що кремлівські можновладці нічого нового і власного вигадати не спромоглися і уживають старі, випробовані царські засоби московщення, з де-якими відмінами, залежними від загального зубожіння країни. Коли царські уряди перетягали колишню културну українську верству, спокушаючи її «лакомством нещасним» прилучення до московського дворянства, то сучасна московська влада намагається перетягти новоповстау українську інтелігенцію до московського табору погрозами ще більших злиднів та табо-

рів примусової праці. На перешкоді до здійснення цього плану московщення стоять традиції останньої злизовольної війни проти Московщини, чисельність сучасної української інтелігенції, її зв'язок з народними масами і... мабуть, тако-ж не досить довгий речинець, що лишається ще московському уряду для переведення його асиміляційних планів. Заступлення української комуністичної преси московською, затоплення України пушкінським і всяким іншим московським літературним барахлом, декади московської музики, театру та інших примусових уряджень, акції московщення вперед багато не посунуть, але що не дається змосковщити, те московська влада на Україні намагається в той чи інший спосіб винищити. В тім полягає ціла вага сучасного трагічного становища України.

Коли найвищий совіт ССРСР має бути центральним органом московської акції по всіх республіках, то найвищий совіт кожної з них має бути національно-політичною і суспільною твердинею московського імперіялізму в кожній з цих республік. Наміром і завданням московського уряду являється, розуміється, мати як найбільше своїх людей як в союзному, так і по національних найвищих совітах. Але оскільки вибори переводила місцева бюрократія, дісталось очевидно немало «буржуазних націоналістів» і до центрального «парламенту», значно більше цих «двурушників і ворогів з партійним білетом» буде, очевидно, по національних найвищих совітах, якими буде кермувати те-ж саме стремління відгородитися від московського центру.

Дуже характеристичним для найвищих совітів поодиноких республік є те, що вони являються не основою цілої «парламентарної» системи ССРСР, а лише звичайними копіями центрального «парламенту» в Москві. Тому і будова всіх їх визначається безнадійною одномітністю і трафаретністю. Коли, наприклад, парламентарний устрій швейцарських кантонів, навіть і тих, що не мають і двохсот тисяч населення, пристосовано до їх історично- побутових умовин, то на безмежнім просторі від польського кордону до Тихого Океану не існує найменших відмін «парламентарного» ладу. Білорусини і бурято-монголи, карельці й азербейджанці мусять давати собі лад, як москвини, щоб як найскорше поробитися ними.

Що переважає властиво в цих «законодатних» установах, парламентаризм чи тероризм, — сказати не легко. Сучасні приготування до виборів по національних республіках нагадують у всякім разі скоріше порядкування напасників в чужій країні, ніж якусь політичну акцію. «Вивчення совітської конституції і виборчого регуляміну» гірше у всякім разі, ніж якісь військові реквізиції в Європі. В 304 виборчих округах України, наприклад, буде 22.000 виборчих районів. Організовано по них 206.760 гуртків для «вивчення», які охоплюють по-над 5 мільйонів осіб. В робітничих оселях агітатори двічі на п'ятиднівку відвідують родини робітників і уряджують «передвиборчі розмови». Скільки кошту-

ють нещасливе українське населення ці сотки тисяч большевицьких галапасів, пущених московських урядом на Україну, можна собі легко уявити. Остільки-ж зрозуміло, що приготування до виборів відбуваються в супроводі ґрунтовної «чистки» і місцевої бюрократії, і населення, бо-ж зрештою, коли передвиборча, як і кожна инша агітація, має словесними засобами переконати населення поневолених республік, що кожний опір Московщині безнадійний, то терористичні «чистки» мають довести те-ж саме чинними засобами. «Парламентаризм» і тероризм діють рівнобіжно в тім-же самім напрямі для більшого успіху Москви.

По двох місяцях співчинності старого московського тероризму з новітнім «парламентаризмом» можна зробити де-які висновки для найближчої майбутности. Результати «роботи» найвищого совіту ССРСР свідчать виразно про те, чого можна чекати і від найвищих совітів національних республік. Функції їх наскрізь агітаційні. Ніякої співпраці ані союзного найвищого совіту з національними, ані цих останніх між собою навіть з погляду офіційно-організаційного не передбачається. Всі ці «парламентарні» установи залежать не одна від одної, чи всі разом од союзного найвищого совіту, а від Кремля, московської олітархії, із Сталіним на чолі. По-за своєю акцією московщення поневолених народів ці «парламенти» з ласки Сталіна ніякого конкретного значіння не мають і мати не можуть. В їх межах, як і в усіх совітських і партійних установах на землях поневолених народів розпочнеться негайно боротьба московських агентів проти «буржуазних націоналістів», полегшена тим, що ніякого імунітету члени цих совітів, як відомо, не мають, і «виборці» можуть їх відкликати що хвилини.

По-за їх асиміляторсько-терористичною чинністю ніякого впливу нових «парламентарних» установ на життя ССРСР непомітно. Всі намагання спонукати робітників та колхозників до стаханівських рекордів на славу парламентаризму були даремні. Опір поневолених народів триває далі в повній мірі як в ділянці хліборобства, так і в ділянці промислу. Засів відбувається по південних, отже поневолених районах, значно повільніше, ніж торік, як це видно із статистичних таблиць в самій совітській пресі. В яких умовах він відбувається, відомо з численних повідомлень, подаваних і в українській пресі. По початкових успіхах в Донецькому басейні «залізний нарком Каганович» зазнав значної поразки. План першого чвертьріччя було виконано лише на 98,6 відс., чи не лише на папері ствердити, розуміється, неможливо. В лютім план було виконано лише на 97,2 відс., а в березні згідно з «тимчасовими обчисленнями» — вже лише на 96,6 відс. І це не зважаючи на поважне збільшення машин та зріст коштів продукції. По-над 4000 робітників залишили в березні Донецький басейн. Не краще стоять справи в металургії та в нафтовім промислі. Варта уваги обставина, що Каганович дістав нового заступника в особі п. Бельського, що вийшов із осе-

редку ГПУ, чекістами обсаджено і комісаріати водних шляхів, деревного промислу і пошт та телеграфів. Отже тероризм рішуче переважає «парламентаризм», все більше комісаріатів зосереджується під високою рукою Бжова, що, розуміється, свідчить про зріст господарських та політичних труднощів московських можновладців.

Але цілком хибно було б припускати, що становище Московщини через це катастрофальне, та що рішення в боротьбі по-між поневоленими націями та Московщиною може запасти на господарським та загально-союзним політичним полі. Наслідком сучасної безоглядної політики московщення відбиваються всі господарські труднощі передусім і майже виключно на населенні республік поневолених народів ССРСР. А в національно-політичній системі сучасного московського уряду являються поневолені народи, так мовити, господарським резервом Московщини. Себ-то без поважного спротиву з їх боку могли б 80 мільйонів населення поневолених республік ССРСР вигинути раніше з голоду й холоду, ніж сама Московщина зазнала б поважного браку засобів поживи чи опалу.

Не розуміти цього можуть лише ті українці, які мислять все ще суспільними, а не національними категоріями. Лише тому можуть вони проголошувати становище ССРСР катастрофальним, а упадок большевицького уряду неминучим, а навіть близьким, коли той чи інший «план» недовиконано на кілька відсотків, а передбачені кошти перевищено на кілька відсотків.

Але бувало вже господарське становище ССРСР без порівняння гіршим, і наслідком цього було зовсім не повалення большевицького уряду, а навіть не значне погіршення стану московського населення, а лише виголодження кількох мільйонів українців, козаків та іншого немосковського населення. Тому й сучасні повідомлення про поразки московського уряду в різних ділянках господарського життя цікаві лише тому, що вони свідчать про зріст спротиву робітництва та селянства «незалежних» республік ССРСР, що постачають Московщині збіжжя, бавовну, вугіль, залізо, нафту та інші продукти, необхідні для чинності московського імперіалізму в межах ССРСР і по-за ним.

Вирішальною для існування ССРСР є не господарська чи суспільно-політична, а лише національна боротьба. Це знають чудово і самі московські можновладці. Тому всі свої зусилля спрямовують на всебічне московщення поневолених народів ССРСР. Господарська чи суспільно-політична боротьба в межах ССРСР для поневолених націй безнадійна, бо в ній московський уряд опирається на підтримання московської нації, майже рівної чисельно іншим націям ССРСР, та цілий терористичний державний апарат, але остільки-ж безнадійною є й боротьба Московщини проти поневолених націй в масштабі європейським чи євразійським. Проти поневолених націй, яко ворога внутрішнього, в часі війни чи лише

єконцентрованої політичної протимосковської акції великодержав, московський уряд і ціла Московщина, очевидно, безсилі.

З цього погляду сучасну терористично-парламентарну акцію московщення поневолених народів ССРСР, розпочату в такий брутальний спосіб кремлівськими можновладцями, можна лише палко вітати. Вона пересуває боротьбу поневолених націй проти Московщини на ґрунт, де вони мають найбільше виглядів на перемогу, на ґрунт одвертої національної боротьби. Але це мусять нарешті зрозуміти й українці по цей бік кордону та з'ясувати Європі.

М. Данько

КОМСОМОЛ І ЧЕРВОНА АРМІЯ

5 березня с. р. закінчив свою працю V пленум ЦК ВЛКСМ, який виніс постанову про направлення помилок, що їх допустилися комсомольські організації при виключенні своїх членів з комсомолу. «Правда» з 9 березня, повертаючися до цих ухвал, нарікає, що «за 2 роки, які минули після X з'їзду ВЛКСМ, до комсомолу прийнято по цілому ССРСР тільки 500.000 душ, хоч активної патріотичної сов. молоді виросли мільйони. Прийом до комсомолу гальмувався. Більше, ніж у половині колгоспів ССРСР первісних організацій комсомолу — ячеек — нема. В де-яких областях одна така ячейка приходить на 9-10 колгоспів... В Донській області — УССР — в 1.123 первісних організаціях за 1937 рік не прийнято ні однієї души. По суті — доступ для молоді до комсомолу замкнено. При вступі до комсомолу влаштовують політичні іспити, на яких вимагають більше, ніж партія від своїх членів... Багато комсомольських організацій замість роз'яснення комсомольцям незрозумілих для них питань, виключають їх з організацій, як «політично непевних», а часто і як «ворогів народу». Окремі наклепники й інтриганти умудрялись ошельмувати цілі організації загалом. Секретар Гайворонського райкому комсомолу Підлісний літерально засипав одеський обком скаргами на свою-ж райорганізацію. Він писав: «В організації до 400 душ, що не мають політичного довір'я серед мас. В колгоспі ім. Тельмана організація на 100 відс. складається із синів кулаків і бандитів. В організації колгоспу ім. «червоної армії» 56 відсотків кулаків і п'яниць, тих, що розклалися. В колгоспі «Прогрес» 25 відс. спекулянтів і злодіїв...»

Апеляції виключених з комсомолу залежувались роками навіть і в ЦК ВЛКСМ. Таке бездушне відношення до неправдиво виключених викликало образи і незадоволення.

«Підходячи без перебору до виключення з комсомолу, де-які комсомольські організації доходили до того, що почали виключати дітей з піонерських організацій та добивалися їх виключення із школи з мотивів їх зв'язку з ворогами народу. А ці помилки комсомольських організацій старанно використовували право-троцькисти та буржуазні націоналісти».

Для направи становища пленум ЦК ВЛКСМ виніс ряд постанов, з яких найголовніші — про ліквідацію комісії по прийняттю й виключенню з комсомолу, потім про кари і про розгляд апеляцій виключених, що на всіх щаблях організації мусить відбуватися в присутності обвинуваченого.

Як видно з цих коротких рядків самої «Правди», комсомол в ССРСР, — і в УССР особливо, — тако-ж як і партія, як і все населення, навіть

вже і діти в тому числі, те-ж зтероризований, збитий з пантелику, не знає на яку ступити. «Правда» тільки не признається ще до останньої правди, а саме, що винувата в цім найбільше центральна влада, бо вона майже що-року ставить тому комсомолові різні, майже протилежні завдання і за невиконання їх карає. Вона комсомол засіпала. Тому він і воліє чекати роками, щоб тільки не промахнутися, не наразитись на неприємності для себе.

* * *

«Красная Звезда», центральний орган наркому оборони СССР, передруковуючи повищі постанови V пленуму ЦК комсомолу, признається, в числі з 11 березня, що «помилки» і перекручення, які викрив ЦК ВЛКСМ, мають місце і в організаціях армійського комсомолу. Тут тако-ж широко розповсюджені перестраховка, зайва підозрілість та показна, фальшива чуйність. Тут тако-ж трапляються випадки злочинно-легковажного, бездушного відношення до людей, виключення з комсомолу з кожного і без усякого приводу... В Оренбурській військовій школі, наприклад, виключили з комсомолу одного комсомольця тільки тому, що він звертався колись один раз за допомогою в комсомольській праці до партійного організатора, якого потім було викрито, як ворога народу. В Ульяновській бронетанковій частині виключили з комсомолу одного комсомольця за «контрреволюційні вислови». Це найтяжче обвинувачення базується на тому тільки, що той комсомолец якийсь записав до свого денника: «Я сьогодні не пішов до міста тому, що хромові чоботи не встиг одержати. Сумно». В 38 стрілецькій дивізії виключено комсомольця «за політичні контрреволюційні заяви і низький політично-моральний стан». Істота справи полягає в тому, що колись, передивляючись з товаришами таблицю логаритмів, обвинувачений висловив думку, «що от в математиці не може бути шкідництва». Навколо виключеного комсомольця було потім створено таку атмосферу, що до нього боялись підійти навіть і найближчі його товариші, боячись, щоб і їх не обвинуватили у зв'язках з «ворогами».

Сам начальник комсомольського відділу політичного управління червоної армії С. Захаров, закликаючи «по большевицькому виконати рішення V пленуму ЦК ВЛКСМ», додає і від себе де-кільки характерних прикладів нагінки на комсомольців в червоній армії та «безпідставности виключень з комсомолу чесних, відданих партії і совладі товаришів». Так, у 32 стрілецькому полку виключено з комсомолу т. Загрябіна за грізний переступок — «за шкідництво». Виявилось, «шкідництво» було в тому, що т. Загрябін, працюючи, як кухарь, випадково впустив ключ до казана. В Білоруській військовій окрузі одного комсомольця виключили «за зв'язок з ворогами народу». В дійсності-ж за те, що він ... віддав шити гімнастичку кравцеві, якого після того органи НКВсправ (ГПУ) викрили... (що викрили — неказано). Далі в Н інженерному куріні виключили з комсомолу комсомольця за те, що «його дядька, сапідатарядовика, під час імперіялістичної війни, німці захопили в полон» («Красная Звезда», 24. III 1938 р.).

Передовиця «Красной Звезды» з 16 березня с.р. розкриває для закордону СССР ще одну таємницю армійського комсомолу, а фактично і самої червоної армії, а саме: «Величезною хибю в праці армійських комсомольських організацій є їх відрив од громадських організацій ВЛКСМ. Брак зв'язку з місцевими комсомольськими організаціями створює атмосферу замкнутости, шкодить правдивому большевицькому вихованню армійських комсомольців. Брак зв'язку з місцевими організаціями грає на руку ворогам, що стреміли відгородити армію від народу, підірвати їх нерушиму кровну приязнь і зв'язок».

Це все зрозуміло, бо свою підпору — червону армію - совітська влада мусіла одмежувати від населення, від настроїв цілої країни, настроїв совітській владі невігідних, небезпечних: Тому влада сама свідомо і

створювала той відрив червоної армії і її комсомолу не тільки від місцевої людности, а навіть і від місцевих, не військових організацій партійних і комсомольських, які на місцях, будучи агентами совітської влади, не могли не підлягати життю і загальним настроям, бо з ними повсякчасно стикалися.

І з тих багатьох підкреслених запевнень і по радію, і в пресі, саме перед XX річницею червоної армії — 23 лютого с. р., в тому, що червона армія є армією всього народу, що нарід її любить, що армія і нарід — одне ціле, можна було догадуватися, що то не так, що тим галасом тільки затушковується якась болячка ще грізніша, ніж розстріл вищих достойників армії в минулому році. А саме, що коли не армія проти народу, чи нарід не проти армії, то і нарід і вся армія до її глибин разом є проти совітської влади.

Тепер-же, коли сама влада не криється з тим, що і партія, і комсомол на місцях, роз'їдені гниттям, стали непевними, а то і ворожими совітській владі, залишилось ще використати останній резерв — армійський комсомол, від того життя штучно відгороджений, використати як ще не обійнятих скепсісом (так думає влада) агітаторів. Тому до армійського комсомолу і гвалтовне довір'я т. Сталіна, тому і гвалтовна зміна давнього стану річей. Тому й нові накази та розпорядження політичного управління червоної армії про посилене прийняття червоноармійців, особливо останнього року поповнення, до армійського комсомолу. Тому й нове «положення про комсомольські організації в червоній армії» з 13 березня с. р. Тому й гвалтовні, знетерпеливлені нарікання, що всі ці накази й розпорядження не виконуються негайно, а «положення» порушується, перекручується. Тому те все на гвалт — бо земля під ногами горить.

Як видно з промови самого начальника політичного управління червоної армії, армійського комісара 2 ранги Мехліса, на нараді помішників і заступників політруків частин московської залоги, спустошення в червоній армії далеко більші, ніж то проглядає з преси совітської і закордонної. Чистка торкнулася не лише вищого командного складу, а цілковито всієї червоної армії, навіть і рядових червоноармійців на становищах політпрацівників різних щаблів.

Мехліс апелює до зібраних, щоб вони стали дійсними большевицькими організаторами на своїх нових становищах: в сотнях, батареях, кінних сотнях. Він підкреслив їм з особливим притиском: «Ви мусите пам'ятати, що вам оказано величезне довір'я». Потреба в цьому зайшла, річ ясна, після того, як довір'я до їх попередників захиталося, або зовсім упало.

Отже криза в червоній армії це не криза зміни старих методів та пошукування нових, не криза хвилевого застою чи скостіння двадцятирічної практики. Ні, це найтяжча і найстрашніша з усіх криз криза, а саме криза довір'я до людей, криза певности в них. Порятунку шукається на найнижчих щаблях, серед рядовиків і то наймолодших. Це ілюструють наступні рядки з «Красной Звезды». Помішник політрука однієї сотні, розповідаючи про те, з чого він почав свою працю на новім відповідальнім становищі, каже: «Я почав з того, що організував в підрозділі вечір запитів і відповідей, ввів систему колективного читання газет, бесід на політичну алобу дня, налагодив вихід газети, згуртував навколо неї міцний воєнкорівський актив. Мені можуть сказати: — все це, мовляв, не новина. Справа, товариші, не в новизні форм. Нас послали не Америки відкривати. На перших порах не але буде, як що ми хоч би старі форми масово-політичної праці використаємо, як слід. Треба вивчити людей, знати їх думки, сподіванки. Це, товариші, велике діло». Отже червона армія, ніби опора совітської влади, нараз стала великою, грізною невідомою, яку треба совітській владі сьогодні ґрунтовно вивчати.

І йдучи за цим, совітська влада починає з того, що й року 1917, а саме знову першість віддає в червоній армії не командирам муштровикам,

чи вже від п'яти років командирам-муштровикам і комісарам в одній особі, а тільки комісарам частин. Так, на скарги одного заступника політрука сотні про те, що «заступник чи помічник в той-же самий час і командир рою», молодший командир чоти і комсомольський організатор, та що це ненормально, бо розпорошує сили», — сам Мехліс відповідає так: «... Від обов'язків комсомольського організатора звільнити вас, певно, не слід, бо це виборна робота. Але працювати сумлінно і як замісник політрука, і як командир рою, безперечно, не можна. Вас мусять звільнити від командування роєм».

Відірвані від муштри, ці нові мужі довір'я совітської влади в червоній армії, за цей короткий час починають деградуватися, як муштровики, і втрачати авторитет серед червоноармійців. Самі вони це відчують і просять начальство урегулювати справу їх муштрового навчання, бо «для позискання нам авторитету серед червоноармійців потрібний нам особистий приклад у всьому і стислий зв'язок із масами. Нам не дано права накладати на бійців дисциплінарні кари, нам не дано таких прав і їх зовсім нам не треба. Ми покликані виховувати бійців перше за все переконанням», кажуть інші заступники політруків сотень. («Красная Звезда», 15. III. 1938 р.).

З роз'яснення політуправління червоної армії, видрукованого в «Красной Звезде» 22 III. с. р., видно, що «партійні організації червоної армії за останній час провели величезну чистку своїх рядів від троцькистсько-бухаринських зрадників, але рішуча й нещадна боротьба за викорчовування решток цієї фашистсько-шпійонської мерзоти і тепер являється найпершим і найважливішим завданням парторганізацій частин (отже й далі корчуют!). Але все-ж треба сказати, що в ході цієї праці окремі партійні організації допустилися поважних хиб і перекручень, які перешкоджають далі чистити партійні організації червоної армії від ворогів. (Ще не докорчували, а корчуют далі для червоної армії вже небезпечно!) За останній час де-які парторганізації виключили з партії, і часто безпідставно, командирів і комісарів (навіть!) полків, бригад, дивізій і рівних їм з'єднань. (Командири частин мусять бути комуністами і чим вище, тим обов'язковіше без винятку). Між тим, питання про їх партійність повинне вирішуватись з відома і за згодою політуправління червоної армії, що працює на правах воєнного відділу ЦК ВКП (б)».

Отже, низи червоної армії розгулялися, як і в 1917 році на фронті. Аж політуправління і сам ЦК ВКП (б), себ-то сам т. Сталін, перелякалися такої сваволі на низах армії, до якої сами-ж відверто-офіційно, як до обов'язку, як до найвищої чесноти перед цим заохочували. Перелякавшись, вирішили покласти тому край, прибрати до своїх рук і контроль. 25 лютого с. р. політичне управління, «на підставі вказівок ЦК ВКП(б)», разіслало директиву всім політичним органам, в якій подібну практику низових організацій вважає за неправильну й у всіх таких випадках наказує копії всіх матеріалів про сумніви в партійних переконаннях командирів і комісарів полків, бригад, дивізій і вище надсилати до політичного управління червоної армії і тільки за його згодою розглядати такі справи.

Політичне управління пояснює, що «ця директива має величезне значіння, бо кладе кінець тій безвідповідальності, що часто мала місце в первісних низових парторганізаціях при вирішенні питань про партійність командирів і комісарів».

Далі це буде робитись те-ж, але вже «тільки за згодою політуправління червоної армії». Не може відмовитись влада від того, що вже дало для неї наслідки небезпечні.

Ледви чи такі роз'яснення політуправління, що нагадують накази з осені 1917 року, сподобаються червоним командирам і комісарам. Однак політичне управління тішить себе надією, що «таке рішення створює для командирів і комісарів частин нормальні умови праці, а партійні організації перестерігає перед можливими помилками».

Але й далі, як скаржитися політ. управління в цій своїй роз'ясненні, його таку ясну директиву «перекручують» на різні боки і то де?... в Московській Пролетарській дивізії і кінній дивізії ім. Сталіна — те-ж у Москві, отже в прибічній гвардії самого Сталіна. А що робиться де-інде, на периферіях СРСР, — видно з наступного. «Красная Звезда» з 18 березня подає допис свого кореспондента в Далекосхідній армії Блюхера під заголовком: «Комісар з унтер-пришибівськими звичками». З того допису видно, що цей комісар «самодур (Ніколаєв) сам особисто усував командний і начальницький склад з їх посад, керуючись при цьому антипартійним гаслом: «ліпше перегнути, як недогнути». (Напевно така таємна директива самої влади дозволяла подібне «самодурство», а в армії Блюхера особливо). Всім чесним, відданим командирам без перебору пришивав ганебні назвиська ворогів народу. Партзбори за це все оголосили Ніколаєву тільки сувору догану з попередженням». Як видно з того допису, Ніколаєв перед тим легковажив партійні збори і цілу партійну організацію. І коли вона відважилась на «догану з попередженням» «самодурові» Ніколаєву, то після виразного заохочення до того самої влади.

З цього-ж самого допису видно де-що і про побут червоноармійців де-яких частин тої армії, яка має принаймні пробувати ставити чоло «фашистівським арміям Далекого Сходу». Наприклад, в частині комісара Ніколаєва не працює лазня, бо «ні в чому воду возити». «Умивальники є, але несправні, до них нема дерев'яних підставок, бо на підставку лісу нема. А навколо розкинулась багата тайга. Лісу — скільки хочеш. — Ми так обходимось. — Це означає, що червоноармійці умиваються там-же, де й сплять... Обурлива байдужість до особистих і побутових потреб червоноармійців проявляється тут літерально у всьому».

Не дивно тому, коли нацьковує влада червоноармійців на своє начальство, що той червоноармієць потрохи починає те-ж усамостійнюватись, «розперізуватись». Із таких завдань, як «чуйна пильність» в бік начальства — «ворогів народу», він робить і практично-утілітарний висновок і для себе самого. Тому перше за все падає військова дисципліна.

«Красная Звезда» з 20 і 24 березня алярмує на гвалт про обниження, про ослаблення військової дисципліни. Комісар однієї частини Білоруської військової округи заявляє, що «у вихідні дні червоноармійці полишені самім собі. Начсклад і молоді командири поверхсрокової служби у вихідні дні в частинах не бувають. Червоноармійцям ні у кого попросити дозволу піти до міста. Тому червоноармійці часто йдуть в самовільні відпустки. Трапляються випадки п'янства, биятик, колотнеч... Крім того, недисциплінованість командного складу негативно впливає на червоноармійців. Комісари самі не являються втіленням високої большевицької дисциплінованості, самі дають приклади розперезаності, нехлюйства та толерують те саме у своїх підлеглих. Замість обмірковування проступків на зборах, командири дають тільки пару нарядів. А окружні газети про все це мовчать».

Навіть коли-б і фактом було справне матеріальне озброєння червоної армії, її багате випосаження в найсучаснішу техніку, як про то хваляться большевики, то все-ж і тоді «дух» червоної армії, що проглядає хоч би з цих небагатьох, як на 1.300.000 армію, але авторитетних признань найвідповідальніших її чинників, свідчить коли не про цілковитий, то в кожному разі про значний частковий параліч червоної армії, яка ще зветься армією тільки тому, що стоїть на місці, що на неї ще ніхто не напав, що її не вислано ще на фронт. Щоб з такою армією сталося під час війни — не тяжко передбачити. Але з червоною армією. Зруйновані зусилля 20 літ її підтягання. І цих спустошень скоро не направити. З цих останніх рядків промовляє не бажання за всяку ціну легковажити червону армію, її силу і можливості, тільки бажання логічно і на підставі досвіду минулого розібратися в тих відомостях про неї, що подає центральний орган червоної-ж армії, сама «Красная Звезда».

Читальник

ПЕТЛЮРІВСЬКА ЕМІГРАЦІЯ В ПІСНЯХ *)

IV

ПІСНЯ МОЛОДІ

Горі серця! За кроком крок твердий.
Гряде доба змагань, залізом волі кута.
І блисне меч ясний — і ми підем туди,
Де Київ золотий, де наш Дніпро-Славута.

Прапори орд порвемо о списи.
Закинемо в bagno. Затопчемо в болото.
І там — в краю пісень, і там — в краю краси
Замас буйно знов блакить і щире злото.

А як прийде той світлий день, брати,
То землю радісну і даль небес блакитну
Наповнить слава тих, що вміли зберігти
Любов і честь свою і віру непохитну.

Горі серця ! Угору стяг святий !
Великий день прийде і спадуть рабські пута.
І буде слава там, де Київ золотий,
І буде там яса, де наш Дніпро-Славута !

Дніпро - Славута

*) Ноти до пісень IV, V та VI буде подано пізніше.

ВОЯЦЬКА ПІСНЯ

II

1. Гей, у полі на роздоллі
Хоруговка має —
Гей, отаман там Петлюра
Вояків скликає

Гей, браття, нумо враз,
Вже настав нам слухний час
В чисте поле виступати,
Україну визволяти.

2. Гей, у місті у Парижі
Чорний прапор має,
Гей, Патлюра там вмирає,
Вояків прощає

Гей, браття, прошу вас,
Як настане слухний час, —
В чисте поле виступайте,
Україну визволяйте.

3. За Вкраїну Він віддав
Свою душу й тіло —
Нам скінчити наказав
Своє славне діло...

Гей, браття, нумо враз,
Нам Петлюра дав наказ
В чисте поле виступати
Україну визволяти.

Іван Зубенко

ПЕТЛЮРІВСЬКА ЕМІГРАЦІЯ В ПІСНЯХ

II

сл. І. Зубенко
Andantino

Гей, у полі на роздолі.

муз. С. Сологуб

Гей, у полі на роздолі хоругівка має, гей ота-ман там Петлюра во-я

Piu mosso

ків скликає: Гей, браття, ну-мо врага, вже на-став нам слух-ний час в чисте

по-ле виступа-ти Украї-ну ви-зво-ля-ти.

ВОЯЦЬКА ПІСНЯ

III

1. Гей, повіяв буйний вітер
У чорну годину —
Гей, пустила Москва горди
Тай на Україну...

Гей, браття, буйні тури,
Нас взиває дух Петлюри,
Із могили кличе нас
Нумо, браття, нумо раз.

2. Застогнала Україна
І степи, і кручі,
Гей, заплакали Соловки,
І тайги дрімучі...

Гей, браття, буйні тури,
Нас взиває дух Петлюри
Із могили кличе нас:
Нумо, браття, нумо враз.

3. Гей, озвалося вояцтво
В далекій чужині
Гей, мушкети набивайте
Бо Україна гине.

Гей, браття, буйні тури,
Нас взиває дух Петлюри,
Із могили кличе нас:
Нумо, браття, нумо враз.

Іван Субенко

ПЕТЛЮРІВСЬКА ЕМІГРАЦІЯ В ПІСНЯХ

III

л. І. Зубенко
Andante

Ой, повів буйний вітер.

муз. С. Сологуб

Ой, по-ві-яв буйний ві-тер у чорну го-ди-ну, гей пустила Москва ор-ди

Più mosso

та й на Укра-ї-ну. Гей, браття, буйні ту-ри, нас взи-ва-є дух Петлю-ри

із мо-ги-ли кли-че нас: Ну-мо, браття, ну-мо враз. Гей, враз.

V

БОЙОВА ПІСНЯ ЕМІГРАЦІ

За волю, державу
У бій ми підем
І лицарську славу
Минулу вернем !

Над нами дух віщий
Петлюри віта
І запал бойовий
Вливає в серця!

Ми волю здобудем,
Катів проженем,
Державу збудуєм,
У сталь одягнем!

І втішаться Крути,
Всміхнеться Базар,
Борцям незабутнім
Поставим вівтар!

Іван Шевченко

VI

ГЕЙ, ЧОЛО ДО ГОРИ !

Гей, браття, слухний час —
Кров Петлюри кличе нас:
Киньмо чвари, киньмо спори
Під одні ідім прапори!

Гей, чоло до-гори!
Ліва, права! Раз, два, три!

Гей, браття, слухний час —
Кров Петлюри кличе нас:
Україна у вогні,
Всі вставаймо до борні!

Гей, чоло до-гори!
Ліва, права! Раз, два, три!

Гей, браття, слухний час —
Кров Петлюри кличе нас:
В поле! Слави пошукати,
Україні волю дати!

Гей, чоло до-гори,
Ліва, права! Раз, два, три!

Іван Зубенко

Збори Відділу в Слонімі УЦК у Польщі

До замітки на стор. 54 цього числа «Тризуба»

ЧОМУ НАЛЕЖИТЬ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ «ТРИЗУБ» ?

Анкета «Чому належить передплачуват «Тризуб», з якою на початку біжучого року звернулася редакція до передплатників «Тризуба» у Польщі, мала на меті подвійне завдання: вона мала показати редакції збірну думку передплатників «Тризуба», а з другого боку, являлася вона і свого роду додатковим преміюванням точних передплатників «Тризуба» у Польщі, бо серед учасників анкети, які не мали залежностей в передплаті, було розльосовано цілу низку додаткових і цінних книжкових премій.

Якою-ж є ця спільна відповідь передплатників «Тризуба» у Польщі на поставлене в анкеті питання: «Чому належить передплачувати «Тризуб» ?

Лише одна відповідь в'язала потребу передплати «Тризуба» з потребою фінансового зміцнення видавництва, кажучи при цьому, що «Тризуб», то не манна небесна, що може падати з неба. На його видання потрібні грошові засоби... Загал учасників анкети висував тут інші причини і перше за все причини ідейного характеру, з яких випливало, що зміст і праця «Тризуба» вже самі собою створюють потребу його передплачувати..

Основоположником «Тризуба» був Симон Петлюра, який виразно накреслив дороговкази, по яких має йти і по яких на про-

Збори Української Громади в Шанхаю в своєму помешканні в двадцяту річницю проголошення незалежності Української Держави — 22 січня 1938 року

тязі свого 13-тилітнього існування йде видавництво «Тризуба». «Нолі береш до рук «Тризуб», чуєш, як з кожної його сторінки б'є дух Симона Петлюри...

Для частини передплатників «Тризуба» цей факт вже вистачає, щоб із найбільшим довір'ям поставитися до видавництва і оточити його своєю опікою.

Інші передплатники «Тризуба» в своїх відповідях ідуть далі і підкреслюють всебічний та багатий ідейно-творчий дорібок «Тризуба», його багатолітню працю над державним і політичним вихованням мас, його велике значіння в об'єднанні розкиданої по світах української еміграції в одну спільну й активно-творчу цілість.

У відповідях констатувалося тако-ж і те, що «Тризуб» належить передплачувати тому, що його не можуть заступити інші краєві видання, для яких він з різних причин являється цінним і бажаним доповненням.

Для певної частини передплатників з Галичини «Тризуб» являється чинником, який дозволяє тримати зв'язок з українською еміграцією, що репрезентує тут поневолений червоним окупантом український народ.

На закінчення цього нашого короткого огляду головних думок анкети хочемо навести тут слова з відозви до українського громадянства, що датується груднем місяцем минулого року і має

під собою підписи В. Прокоповича, В. С льського і Р. Смаль-Стоцького.

«... Овіяний духом Симона Петлюри, маючи за ціль Українську Державність, за провідне гасло — «Держава по-над партії, нація по-над класи», — провадить «Тризуб» свою працю, розкриваючи зміст української державної ідеології, виясняючи шляхи і методи державного будівництва, протестуючи проти поневолення Москвою України та інших «прометеївських» народів. відчиняючи очі світові на руйнуючу роботу Комінтерну, несучи в українські маси широкі інформації про чин Уряду УНР на еміграції, про положення на Україні, про ситуацію в міжнародній політиці, про життя і працю української еміграції»...

Ці слова відозви найліпше характеризують роль «Тризуба» в нашому житті, а в той-же час досконало надаються вони й на те, щоб звести до них головні думки анкети — «Чому належить передплачувати «Тризуб»?»

І. Липовецький

З надісланих відповідей на запитання «Чому належить передплачувати «Тризуб»?», подаємо де-кільки в цьому числі.

I

Заложений на еміграції с. п. Петлюрою — будителем і провідником української нації, творцем і вождем її славного війська, що з Урядом УНР опинилося на еміграції, переможене матеріально з приводу несприятливих обставин, але не переможене ідеологічно, морально, що не схилило перед одвічним ворогом своїх прапорів і жде відповідної хвилини для поновлення збройної визвольної боротьби, тиждень «Тризуб» нині є єдиною трибуною всієї розсіяної по світу еміграції української в її визвольних змаганнях на форумі міжнародному. Тому він не повинен бути, як нині, обмеженим в своїй видавничій праці матеріальними засобами.

Отже кожний вільний і свідомий український громадянин, виконуючи великий заповіт с. п. Петлюри що-до способів провадження визвольної боротьби до переможного кінця, мусить передплатою «Тризуба» особисто або на спілку з неможливим однодумцем допомогти зміцненню видавничого фонду і досягненню великої мети — визволення батьківщини від ганебної неволі і порятунку від планового винищування її осатанілим ворогом.

Відмовляючи собі не тільки від певних збитків, а навіть самого необхідного, спільними силами урятуємо братів від сучасного пекла.

Є. П.

5 березня 1938 р.

II

1) Високо держить прапор всенародньої національної свідомості, без якої нема нації, нема державности, як найвищої громадської організації.

2) Висуває потребу одного керівництва і організованості. Докладно окреслює державну форму існування народу, зумовлену в першій мірі його зовнішньо-політичними потребами та внутрішніми творчими силами народу.

3) Оснований на почутті своєрідної національної посвяти всього для добра Нації, лучить в одне ціле мільйонові маси в праці за ліпші умовини життя, за перевагу ідей для добра народу.

4) Приспособлює український народ до активної участі в світовій політиці, як самостійний чинник, активно впливає на хід світової політики, пильється провідником за державність, намагаючися зорганізувати націю наперекір опінії цілого світу.

5) Маючи в собі початки державної організації, падає напрям політично-національної думки, змагає до точно означеної своєї власної державности, докладно достосованої до культурного, національного та політичного життя українського народу.

6) Ставить своїм завданням зрушувати до державного життя все нові й нові сили як найширших кругів громадян та виховувати в українському національному дусі.

7) Підготовлює народ, щоб міг успішно ставити чоло всім небезпекам, що грозять йому від чужинців. Охоплює та формує ціле політичне життя українського народу, створює корисні обставини культурно-національної праці громадян у міру їх сил і засобів.

8) Робить національну спільноту здатною до змагання за свою власну державність, примушує її проявляти свою ініціативу та здібності до такого поступовання, що забезпечує цілому народові силу та безпеку. Очищує від всяких розкладових елементів у її нутрі і тому впливає на розвиток боєспособности народу та наказує йти за проводом народу і стидатися дезерції.

9) Звертає всю енергію та потенціальну силу в бік внутрішнього скріплення, розбудови української державности та служби Українській Нації. Спонукує до позитивної праці та творчості широкі маси українські в обнови національного духа й життя.

10) Змагає поширити духові горизонти, явища та події зовнішнього і внутрішнього характеру в житті та структурі українського народу і спонукує до плекання сильної волі, активности, що їх вимагає справа української нації.

11) Все, що діється та твориться в лоні Української Нації, по-за нею, що її торкається з усіх ділянок життя, політики, техніки та культури, знаходить свій відгомін у тижневику.

12) Розбуджує зацікавлення до історії та плекання історичних традицій і стремить до виконання волі здорової більшості народу.

13) Подає найголовніший і всеобіймаючий ґрунт, на якому духово зростає та цвіте нація, розвивається провідна політична думка українського проводу, яку конче мусить знати кожний інтелігент, як-що бажає бути свідомим сином своєї Нації.

14) З'являється правдивим двигуном політично-національної думки та культури цілого українського народу, що об'єднує націю в одну соборну сім'ю. А тому мусимо оточити «Тризуб» як найпильнішою опікою.

Сотн. Будзило Василь

Влоцлавек, 6. III 1938.

III

Читаєте — чому належить передплачувати «Тризуб»? Запит цей цікавить хоч би тому, що дасть можливість по відповідях « підрахувати » думки читачів, а це для редакції дасть вичитну лінію для дальшої праці.

Я думаю, що тому треба передплачувати «Тризуб», що він нас, роз'єднаних і розсипаних по всіх усядах, єднає й гартує духовно, гуртує в одну велику організовану українську еміграційну родину і тим самим подає нам сил і зменшує гостроту нашої розпорошености, а часто то й самотности. Читаючи «Тризуб», відчуваєш зв'язок з усією українською еміграцією, з усіма товаришами по зброї — зникають межі державні, що нас ділять і забувається, що ми розсіяні й роз'єднані, через «Тризуб» відчуває-

мо себе з'єднаними одним спільним для всіх нас прагненням довести до кінця розпочате діло визволення нашої Батьківщини.

Ось чому я так гостро відчув свого часу заборону ввозу «Тризуба» до Польщі.

З привітом О. Костюченко.

IV

В ч. 6-му «Тризуба» запит: Чому передплачують «Тризуб»? Одповідаю: Щоб тримати зв'язок з нашою еміграцією з Великої нашої Батьківщини над Дніпром.

Степан Фещук

Борщів, 4. III. 1938 р.

З УКРАЇНСЬКОГО ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ У ФРАНЦІЇ

В церковному житті української православної колонії в Парижі треба відзначити Вербну неділю 17 квітня: того дня було посвячено новий іконостас в нашій церкві.

По посвяченні іконостасу й роздачі верби з особливою урочистістю відбулася служба Божа. Звертаючися до вірних з проповіддю, пан-отець охарактеризував глибоке значіння в житті Спасителя входу Господнього в Єрусалим і, вияснивши вагу для нас того свята, додав слово з приводу посвячення іконостасу.

Крім свята всесвітнього християнського, — говорив отець настоятель, — обходимо ми сьогодні ще й своє власне свято скромне у Франції: посвячення прегарного нового іконостасу, що ним спільними зусиллями пощастило прикрасити нашу і не свою церкву.

До цього святого і гарного діла вельми спричинилися всі члени Церковної Ради на чолі з п. Наглюком, якому допомагали п. п. Гмиря, Луцкевич і Гинтюк.

Всім їм належить щире спасибі за їх безкорисні старання й труди для нашої церкви.

Техничну роботу, проєкт і конструкцію іконостасу виконав інж. М. Малашко, а художнє вивершив те діло образами і оздобою знаний наш артист-маляр п. Ол. Савченко-Більський.

Їм — сердечна й щира подяка.

Подякувати належить тако-ж всім жертводавцям, що спільними лептами склалися на необхідні для цього діла засоби.

Це діло, виконане своїми власними засобами, в наших умовах з малого стає великим. Новий наш іконостас прегарний, хоч і не багатий, тимчасовий, але саме та його тимчасовість тісно пов'язана з усім життям нашим на чужині: адже - ж і ми тут тимчасово, у всіх нас одна думка — про рідний край, про його визволення, одна надія — побачити його, одна молитва до Господа, щоб Він, Милосердний, вивів нас із пустині чужої в землю обітовану — вільну Україну.

* * *

Поставлено іконостас ініціативою й заходами Церковної Ради, що її склад подано вище. Ті, хто знають обставини, в яких перебуває наша еміграція, розуміють, скільки треба було часу, енергії, праці, щоб зібрати необхідні кошти, знайти належних виконавців і вивершити це діло. Ініціаторам цієї справи і тим, хто її доконали так удамо, од всіх парафіян наших належить глибоке і щире спасибі. Це їх велика заслуга. Постановлення нового іконостасу значно прикрасило нашу убогу церкву, надало їй більше теплоти, зв'язуючи її виразніше з далеким, але завжди близьким нам рідним краєм.

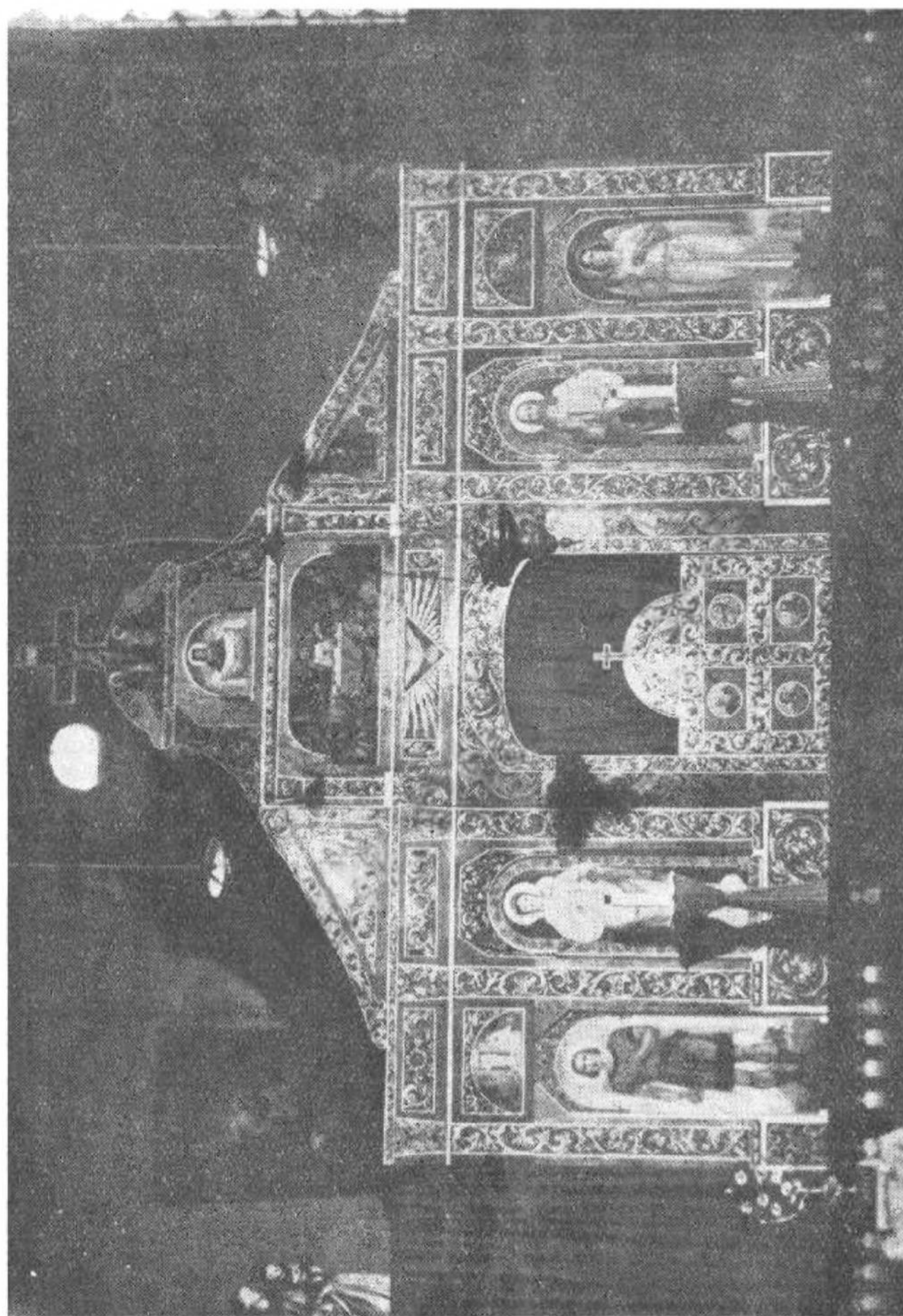

Фото З. Безуглого в Парижі

Новий Іконостас в Українській Православній Церкві в Парижі. Живопис Ол. Савченка-Більського

Іконостас справді дуже гарний. Хоч і не дотримано в ньому стилю наших стародавніх іконостасів, та все-ж вжито де-яких національних українських елементів. В живопису багато смаку і витончености. Приємне враження робить м'якість тонів. Його ще побільшує досконалість орнаменту. Мистцеві вдалося щасливо трудне завдання — на площині дати малюванням враження рельєфу, такого характерного для стародавніх українських іконостасів, ушлякених своїм артистичним різьбленням.

Твір п. Ол. Савченка-Більського має ще й ту цінність, що він гідно репрезентує українське мистецтво перед очима чужинців, які бувають у нашій церкві.

Розкиданість наших колоній у Франції, велика віддаль між ними значно утрудняють задоволення релігійних потреб наших громадян, яке спадає на одного священника, позбавленого до того помочи постійного д'яка і церковника: Їхні обов'язки виконують у кожній парафії добровільно вірні. Зв'язані переїзди і з грошовими витратами, як на наші часи не легкими. Це не дає можливости так часто, як би того треба було, одправляти служби Божі по різних наших громадах.

Проте протягом цього великого посту протоієрей Іл. Бриндзан, настоятель Української Православної Парафії у Франції, об'їхав більшу частину наших еміграційних осередків. Що-неділі в тій чи иншій українській колонії правилася служба Божа. Звичайно ще в суботу пан-отець підготував школярів до сповіді, в неділю одбувалася сповідь дітей і дорослих, які приступали до Святого Причастя.

Служби Божі відбулися: в неділю, 13 березня — в Парижі, 20 березня — в Крезе, 27 березня, на Хрестопоклонну неділю, — в Ліоні, 3 квітня — в Шалеті, 10 квітня — в Оден-ле-Тіші, 17 квітня, на Вербну неділю, — в Парижі. У Великій Четвер, 21 квітня, Страсті Господні — в Парижі. Великодньої ночі, 23 квітня, утренья — в Шалеті, де дуже численна наша колонія і куди того дня збірається багато людей з околиць, загальним числом кілька сот, а служба Божа Пасхальна вранці 24 квітня — в Парижі.

* * *

Страсті Господні зібрали до церкви багато вірних. Євангелії читано мовою українською, хор здебільшого співав за стародавнім нашим звичаєм по-слов'янськи з українською вимовою. Читання євангелій, возгласи пан-отця і співи хору зливалися в одну цілість гармонійну і переносили нас думкою на далеку Україну, об'єднуючи в молитві з нашими рідними. Того вечора у співи хор вкладав усю душу, і диригент вибором мелодій і виконанням їх зумів надати їм такого своєрідного українського колориту, що часами зникали простори землі, що ділять нас від далекого рідного краю, і всі мимоволі почували себе в такій близькій серцю старосвітській церкві рідного села. Щаслива думка — притягти до співання в церкві наших школярів. «Розбійника благородного» виконано було за участю дівчат школярок (панни Кобринівна, Хохунівна й Мартинюківна). Їх спів доходив до серця.

Не лише за цю службу, а взагалі за хор треба скласти щиру подяку диригентові, що вклав у це стільки души, праці й уміння, п. К. Миколайчукові.

Фото Л. Янушевича в Празі

Протоіерей Іларіон Бриндаан
Настоятель Української Православної Парафії у Франції

З П Р Е С И

В останньому числі журналу «Вольное Казачество» (ч. 239 з 9. IV с. р.) редактор-видавець його п. інж. І. Білий оповідає страшні речі про його арешт в Югославії. П. Білого арештовано було в Білгороді 4 лютого ніби за те, що він своєчасно не прописав свого паспорта.

«Але перші слова, якими в приміщенні поліції зустрів мене всесильний у Білгороді пан Губарьов (з роду росіянин, що прийняв югослов'янське громадянство і вступив до білгородської поліції) були такі «А, вловився таки... Ну, не добив тебе ген. Денікин там, доб'ємо ми тебе тут»...

«Потім мене,—оповідає п. Білий,—«допрашивали» і били, били і «допрашивали»... Слово «допрашивали» навмисне ставлю в лапки

тому, що всі допити кінчалися тим, що кожного разу я мусів у чомусь признаватися : то в замасі на Солоневичів у Софії, то в тому, що я служу в ІПУ і отримую від нього гроші на В. К. роботу, то в тому, що я — агент «одної чужеземної держави» і таке ин., і таке ин...

Висловлювали «жаль» (той-тани Губарьов), що Денікин ще там не перевішав усіх самостійників. А ще більше «сожалѣли», що вони (Губарьови) не можуть повісити мене в Югославії, тому що формально, з погляду югославських законів, не можуть цього зробити... Одні проте все-ж «обіцяли» не випустити мене звідти живим; другі-ж загрожували «вининути» мене закордон, знищивши наперед моє здоров'я. Гору взяв врешті погляд останніх....

«З сорока днів ув'язнення двадцять два дні я голодував, шість днів сидів у спеціально-холодній камері. Відношення до мене змінилося лише 27 лютого, після чого 18 днів тримали ще, як мені здавалося, тільки тому, що хотіли мене перед визволенням трохи одгодувати... «Уїхали» мене з Югославії вночі 17 березня...

«Ніякого акту обвинувачення мені доручено не було. Я позбавлений був можливості закликати собі адвоката-оборонця. Взагалі я не мав жадної змоги ніяким способом оборонятися. Трагедію мою поглиблювало ще цілковите незнання сербської мови, а всі допити «съ пристрастіємъ» проваджено було без перекладчика. А головне, про що я хочу зараз-таки попередити всіх козаків, і що для мене (а може не тільки для мене самого) найважливіше, це те, що побоями, голодом і холодом і взагалі всією атмосферою загроз і знущання мене примусили підписати мої зізнання, написані сербською мовою, не давши мені прочитати їх. Кільки разів я підписував не знаючи, що підписую».

За кожним словом цієї страшною повісті — глибока трагедія людини.

І це діється за наших часів в європейській країні! Звичайно, відповідальність за це спадає на уряд її, але не можна покладати всієї вини на Югославію, там бо, користуючись гостинністю, її, розпаношилась, як у власній хаті, московська еміграція. Коли в інших країнах Європи — доволі згадати цілу низку убивств і захоплень живосилом у Франції — «гепеу» почуває себе, як у себе вдома, то з жахливого оповідання п. Білого видно, що поруч із червоною чекою існує на Балкані й инша чека — те-ж московська, тільки біла.

Та якою б фарбою не підмальовували себе москалі, натура їм одна: славний «тайный приказъ» Московського царства з його «застѣнкомъ» і «тайная разыскныхъ дѣлъ канцелярія» Російської імперії мають своїх достойних спадкоємців, які під ріжного кольору вивісками творять своє огидне діло, продовжуючи далі ганебну традицію варварства.

Але марні зусилля терором — все одно: червоним чи білим — перебороти ідеї: московською формулою мовлячи, «идеи на штыки не улавливаются».

Козачий рух до самостійного життя в основі своїй — рух природний, живий і здоровий. Викорінити його не пощастить і він врешті, так як і в інших поневолених Москвою землях, таки переможе. В якій формі знайде він своє втілення — це инша річ.

Ми, раз визнавши державну самостійність Дону й Кубані, непохитно стоїмо на тому признанні і гаряче сприяємо боротьбі за визволення і незалежність козачих країв. Хоч ми де в чому й розходимось з редакцією «Вольного Казачества», але це ніяким побитом не зменшує нашого обурення з нелюдської процедури тортур, якою московські люди, — хоч і одягнені в уніформу іншої держави, — намагалися вибити з його редактора ідеї, яким він служить.

Разом з тим глибоким обуренням, якому трудно знайти належний вислів, складаємо цими словами панові редакторів-видавців «Вольного Казачества» наше співчуття.

Має ця неймовірна, впрост середньсвічна історія ще одну сторону — ширшого політичного значіння. Вона ставить перед урядом Югославії, де поруч з москалями знайшла гостинний притулок і еміграція інших народів з колишньої Росії, питання: Чи вона, за всієї симпатії до старої Російської імперії, схвалює такі засоби і справді ладна допомогти Москві відбудовувати велику в'язницю народів — оту «єдиную, неділимую»?

Перед урядом балканської слов'янської держави життя, як і перед цілим світом, ставить проблему: з ким іти — з централістичною імперіялістичною Москвою, чи з поневоленими нею народами, які борються за свою самостійність?

* * *

Свого часу («Тризуб», ч. 11-611 з 13.III с. р.), даючи належну відповідь на статтю: «Україна — хімера чи дійсність?», ми, поміж іншим, писали:

«Нема сьогодні держави, яка могла б зєстатися байдужою до українського питання, що стало вже проблемою міжнародньою. Інша річ, що сьогодні та чи інша держава не вважає ще потрібним прилюдно зазначити свого ставлення. Але голоси впливової преси, що їх ми не раз наводили в «Тризубі», ясно доводять, що реальні політики не можуть не рахуватися з неперестанною боротьбою українського народу за його визволення і незалежність».

І як один із прикладів тому навели розголос на весь світ відомим французьким журналом «L'Illustration» (стаття Ж. Робена: «На Україні», в ч. з 29. I) розважний голос керівного сьогодні німецького органу «Voelkischer Beobachter» з статті 22. I, присвяченої двадцятиліттю проголошення самостійності України.

Наша спокійна й річева замітка вибила з рівноваги мало кому відому паризьку газету «Independant» і викликала у неї справжню істерику. Газета ця в числі з 2. IV, стаючи на бік п. Гуплевича, свого «видатного співробітника» й «друга», накидається на нас мокрим рядом не шкодуючи лайки й неприкритого цькування. Подамо лише кілька квіток з цього запашиного букету. Вже самий заголовок промовистий

«На Україну, по дорозі через Берлін, Грузію й Шарантон»!

Для тих, хто не знає, слід пояснити, що Шарантон великий

під Парижем шпиталь для божевільних. А далі, як з мішка горох, сиплеться:

«Л и с т о к український, так званий «Trident», що його інтенції викликають занепокоєння... Хоч і як неймовірним може воно видатися, а проте є щось інше дурніше й сміхотворніше від українського «Тризуба».

Кільки компліментів на адресу «грузинських сепаратистів», а далі знову:

«Може статися, що «Тризуб» із заздрощів втратить усі свої зуби... інші сепаратистичні листки такого-ж гідного напрямку, неначе одержимі в кризі *delirium tremens*... рана гнійна майбутніх розшматувачів страдниць Росії, які майже не варті кращого, аніж сучасні її мучителі — убійники большевики».

Та цур йому й нех! Годі. Лайкою нікого не переконаєш, цькуванням н. с. — не залякаєш.

Не маючи змоги знайти аргументів у сучасності, газета шукає їх у минулому, звідки переможно витягає «Союз Визволення України» й тикає в очі його німецьку орієнтацію. Та з історії можна пригадати й інші факти. Чи Франція, коли це вважала для себе потрібним, не озброїла свого часу польського корпусу Галера, австрійського бригадира? Не стало на перешкоді те, що той генерал майже всю війну бився на стороні тодішніх ворогів Антанти. Коли вже вдаватися до історії, то можна знайти й інші приклади такого порядку, до того далеко ще яскравіші й сильніші.

Сама згадка про німецьку газету дратує редакцію «Independant». Може вона все-ж здатна спокійніше вислухати думку італійського публіциста? В кожному разі, наводимо заголовок свіжого видання цього року: «*Enrico Insabato. Ukraina, popolazione ed economia. Roma. 1938*», що про неї звіт подано у нас у цьому числі (ст. 67). На всякий випадок повторимо тут висновок римського автора, знавця проблеми Сходу:

«Велика земля українська, яка живе нині в умовах експлуатації і яка своєю працею, своєю кров'ю, своєю невичерпаною енергією годуватиме неситих паразитів і експлуататорів з Москви, що переодяглися за інтернаціоналістів і пролетаріїв, але в дійсності залишаються ультра-націоналістами і імперіялістами, — знову здобуде незабаром своє становище держави суверенної й незалежної».

«Той, хто був присутній минулого січня на святкуванні річниці української незалежності (22 січня 1918 року), той одчув ясно, що цей народ не залишиться довго під чоботом московським. Його молодь, що має стільки ідеалів спільних з італійською, бореться активно за здобуття власної національної свободи».

А раз ту свободу буде здобуто, Італія і Україна матимуть спільні — окрім ідеалів — широкі інтереси економічні і політичні, і співпраця цих двох країн буде плодотворною для них і для людськості».

Що-ж це, за рецептом журналістів із «Independant» — і т а л і й с ь к а і н т р и г а ?

Як-що паризька газета чи ті, хто стоїть за її плечима, неодмінно таки хочуть воювати з українським визвольним рухом заржавілою. — не маючи кращої, — зброєю якоїсь інтриги, то до

їх розпорядимости досить великий арсенал. Єсть, справді, багатий вибір тих деревляних мечів із припалого порохом забуття старомодного театрального реквізиту, коли й досі знаходяться ще охочі боротися з могутнім прямуванням України до самостійного життя оперетковими засобами почавши від колись вельми популярної «польської інтриги» й кінчаючи, як ми бачимо з сьогоднішнього нашого фел'єтону (ст. 7), на «інтризі французькій».

Увазі ласкавій редакції «Indépendant» поручаємо свіжий зразок останньої «інтриги» вище зазначену прекрасну статтю Ж. Робена в «L'Illustration». Всюди «інтриги, інтриги, інтриги»! За ними бідолашним прихильникам «єдиної-неділімої» і просвітку нема!

Полемізувати з такими особами — зайва річ. Нема чого нам сперечатися з паном Гулевичем,—він знає що робить! — чи з редакторами «Indépendant», для яких «въ немъ же весь законъ и пророки».

Хотять вони дивитися на величній історичний процес національного відродження України через московські окуляри — їх справа. Хотять вводити в блуд своїх нечисленних читальників, намагаючись дезорієнтувати французьку громадську опінію, — нас те не обходить. Тай не думаємо, щоб з тим їм пощастило: газета ця не належить до розповсюджених і впливових.

Життя саме боляче спростує за нас невдалі намагання підвести вікову героїчну боротьбу України за свободу під якісь інтриги, немає бо в світі сила, яка здатна була б спинити непереможне стремління до самостійности великої нації, що рахує на власні сили і певна в них, та йде своїм, не від кого незалежним шляхом у кривавій боротьбі за визволення й власну державність.

* * *

Пан Є. Бачинський продовжує на сторінках «La Tribune de Genève» свою корисну роботу — ознайомлення чужинців із українськими звичаями. В числі тієї газети з 14 квітня с. р. ми знаходимо його статтю під заголовком: «Природа в легендах великоднього тижня на Україні».

Щиро радимо прочитати цей, такий цікавий нарис кожному, хто хоче святами на чужині відчути аромат українського Великодня: із шпальт швейцарської газети неначе повіє на нього вітром із широкого нашого степу.

Можна було б і забути про цю ганебну сторінку нашої історії, коли б не політичні авантюристи, які все ще намагаються поставити на ноги генерала Скоропадського та, при допомозі легенди, створеної навколо його імени, дурити українське суспільство.

Саме тепер ми свідками, як, кріз дим і ганьбу свого минулого, виповзає з надр міжнароднього аферизму оживлена якимись таємними силами інтрига — потворне підприємство, спрямоване на розклад живого українського організму — скоропадщина.

Московський генерал, який опинився на еміграції з п'ятном зрадника й ворога Українського Народу, стає в де-яких колах «національним героєм», генеральський син, попереджений справді кіновою рекламою, роз'їжджає по Америці й Канаді, використовуючи довір'я несвідомих мас українських, де-інде лаштуються до святкування 20-ліття «восшествія на престол» цього-ж генерала — і все це під бубни і літаври рідних» видавництв, які на гвалт публікують ц. к. патріотичні панеїрики і за всяку ціну намагаються довести, що неfortunний московський слуга саме й є найсправжнісенький іспанський король.

Річ зрозуміла, що постать цього іспанського короля, якого Народ Український, як зрадника, вигнав з меж своєї держави, ніколи не «заїмпоує» масам українським на Великій Україні. Маси українські добре пам'ятають і карні експедиції «гетьманських» посіпак, і цілу русофільську політику П. Скоропадського, яка так блискуче закінчилася актом федерації України з Московщиною.

Але тут, на еміграції, він, при допомозі принагідних наймитів, зручно використовує своє колишнє становище і під гвалт і лемент своїх підбрехувачів появляється перед українським суспільством в справжній гетьманській кереї, появляється, як український патріот, як основоположник нової династії української і як посій старих гетьманських традицій.

Тому в цю річницю сорому й ганьби, в річницю того дня, коли П. Скоропадський підніс зброю російських старшин на законну владу Народу Українського, не зайвим буде ще раз пригадати українському суспільству підстави легенди тої «династії», що спритно намагається вирости тепер на українському смітнику, як династія українських гетьманів Скоропадських.

Постараємося зробити це схематично і коротко.

І. Предки генерала Скоропадського

Звеличники й прихильники ген. Скоропадського весь час творять легенду славного українського роду Скоропадських. Подивимось, як цей славний рід виглядав у дійсності. Не заперечуємо, що Скоропадський походить із українського роду. Та це не був рід, який міг передати генералові Скоропадському славі козацькі традиції.

Генерал Скоропадський виводиться в бічній лінії від наставленого московським царем Петром I гетьмана Івана Скоропадського, що, зрадивши Мазепу, безправно, по волі царській, засів на гетьманським престолі, замикаючи собою останню карту героїчних змагань Української Нації. Історія малює нам цього гетьмана, як нікчемного, маленького, «плохого» чоловічка, який стояв на послугах Москви, для «лакомства нещасного» зрадив Мазепу, страху ради віддав доньку на поталу московському посіпаці й «самоотверженно» повів Україну в обійми «братнього» народу. Сучасники називали його «Іудою проклятим», тому що «не стоїть за Україну й москалі її розоряють».

Таким був предок генерала Скоропадського, основоположник «великого» гетьманського роду, що його так розрекламовано останніми часами в певних колах нашого суспільства.

Позбавлений волі, по рабському підпорядкований цареві, затурканий власною жінкою, напівжидівкою Настею *), про яку говорили, що то вона, Настя, носить булаву, а Іван, гетьман, — плахту, і врешті, оточений жінчиними родичами Марковичами, що колись перші зрадили Маазепу й допомагали Меншікову здобувати Батурин, а тепер, сильні своїм родством з гетьманом, чинили насильства й здириства по цілому краю, — цей гетьман був зненавиджений всією Україною.

Для нас це постать символічна, бо саме від нього, від цього «основоположника» роду Скоропадських і починається «шатость малоросійская», оте «двоедушіє», оте безмірне «служальство», прикметне для нашої дійсності протягом довгих століть, яке кинуло в тенети спочатку російської державности, а потім і «великой русской культуры» сотки тисяч нашої шляхти, відрізало її назавжди від своєї нації й поробило покірними, відданими наймитами чужої ідеї...

Про ближчого предка генерала Скоропадського, про його батька Петра Скоропадського заховався вірш Шевченка, присвячений йому-ж.

Наводимо цей вірш :

«І досі нудно, як згадаю
Готический з часами дом,
Село обідране кругом,
І шапочку мужик знімає,
Як флаг побачить: значить пан
У себе з причетом гуляє.
Оцей годований кабан,
О ц е л е д а щ о щ и р и й п а н,
Потомок гетьмана дурного
І презавзятий патріот...»

Кінчає Шевченко так

«Та ще в селі своїм дівчаток
Перебірає ; та проста
Таки своїх байстрят з десяток
У год подержить до хреста,
Та й тільки-ж то... Кругом паскуда!
Чому-ж його не так зовуть?
Чому-ж на його не плюють?
Чому-ж не топчуть? Люди, люди!
За шмат гнилої ковбаси
У вас хоч матір попроси, —
То оддасте... Не жаль на його,
На п ' я н о г о П е т р а кривого,
А жаль великий на людей,
На тих юродивих дітей!... **)

2. Особа самого ген. Скоропадського

Від такого батька саме й народився майбутній «гетьман всієї України». Змалку майбутнього «гетьмана» відіслано до Петербургу й уміщено в Пажеському корпусі. Від того часу Скоропадський вже нічого спільного не мав з Україною, хіба тільки те, що іноді наїжджав на кілька день до свого маєтку Тростянця на Полтавщині.

В 1918 році генерал-ад'ютант Павел Петрович Скоропадський несподівано виринає в українській революції, як «гетьман» України.

Що мав спільного цей «гетьман України» з Україною, про це свідчать усі мемуаристи, які тільки коли-небудь займалися його постаттю. Всі ці мемуаристи, здебільшого прихильники генерала Скоропадського і його

*) Настя Скоропадська походила з роду Мойше Абрумовича Марковича. (Див. гасло «Марковичі» в рос. енцикл. Брокгауза і Ефрона).

**) Т.Шевченко. Кобаар. II видання. С. Петербург, 1907 р., ст. 396.

особисті приятелі, достоту схарактеризували постать «гетьмана» як типового російського патріота, що опановуючи Україну, хотів її тільки зберегти для майбутньої царської імперії. Цікавих відсилаю до моєї книжки «Скоропадщина», де я зібрав чимало матеріалу в тій справі.

Тут скажу тільки коротко, реасумуючи весь зібраний мною матеріал про Скоропадського, що генерал Скоропадський ніколи не був українцем. Навіть тоді, коли приїздив до свого маєтку милуватись «малоросійською природою», коли їв «малоросійський борщ» на станціях «Юго-Западної желѣзної дороги» і слухав «малоросійських» пісень на веранді свого палацу. Не був він українцем і тоді, коли згадував про свого предка гетьмана Івана, так як не були татарами князі Юсупови, що походили від славного ногайського князя Юсуфа-Мурзи, і князі Мещерські, що походили від Бахмета Уйсеновича.

Це був типовий російський генерал-кар'єровиц, що нічим ніколи не прислужився Україні, що забув про неї так само легко, як забули про свою батьківщину сотки так зв. російських аристократів з польськими, литовськими, татарськими, вірменськими й грузинськими прізвищами, оті всі Багратіони, Лорис-Мелікови, Хани Нахичеванські, Гедіовди, Браницькі, Кантакузени...

Ціла його свідомість була лише переповнена спогадами про «дворъ», «Петербургъ», «гвардію», «пажеский корпусъ»... Там були родичі, знайомі, приятелі, там, витанцювуючи мазурку на царських балах, починав він свою кар'єру, звідти йшли призначення, підвищення й ордери, звідти взяв він жінку, доньку типового царського генерала-реакціонера Цурново, там саме мріяв про блискуче майбутнє й кар'єру своїх дітей.

Україна! Вона для нього не існувала. В своїх незвичайно одвертих спогадах, вміщених в 1923 р. в VII томі «Збірника Хліборобської України», він сам, майбутній «гетьман» України, признається, що «ніколи не приймав участі в новітнім українському русі», а коли в березні 1917 р. вперше довідався в «Кіевской Мысли» про українську демонстрацію, то подумав, що це робота ворогів, з метою завести розбрат в нашому (читай: російському) заплілі» (ст. 3).

Таким він був, коли приходив до влади на Україні, таким залишився протягом цілого існування «гетьманської оперетки», таким залишився він тако-ж і на еміграції, вигнаний і патаврований Українським Народом.

Ба, навіть більше. На еміграції, оточений різними пройдисвітами, що хотіли робити легкий гріш у «гетьманському» підприємстві, генерал Скоропадський ще виразніше показав своє обличчя.

Середовище генерала Скоропадського і його самого схарактеризував великий вчений і патріот український Вячеслав Липинський, який довго намагався «переродити» московського генерала й зробити з нього українця і врешті, бачучи що всі його зусилля марні, змушений був порвати з акцією Скоропадського та одверто виступити проти нього в пресі.

В 1930 р. В. Липинський оголошує в «Ділі» свій голосний «Комунікат», в якому заявляє, що ні він, ні його однодумці «з таким «українським монархізмом», який робиться тепер п. Павлом Скоропадським і його прибічниками в Ванзее, ні в ділах, ні помислах наших не мали, не маємо й не будемо мати нічого спільного. Коли б такий «монархізм», — пише він далі, — під проводом Павла Скоропадського, чи іншого подібного «гетьмана», мав коли-небудь на Україні появитись, коли «гетьманцями-монархістами» стануть звать себе люди, в яких довголітня політична розпуста й мандрівки по різних політичних партіях виснажили всю віру, всю ідейність, дисциплінованість, товариськість, і оставили в душі лише згарище, повне злоби, заздрости, перфідії і звичок до політичного крутіства, — коли такі люди, через своє викорінення й озлоблення, підуть служити якомусь гетьману — отаманові, — то заявляю, що такий монархізм буде найгіршою формою правління, яку тільки Україна може мати, і що прокляття за такий монархізм нехай не спадає на мою голову, бо я перед ним остерігав і проти нього боровся».

Липинський стверджує далі, що виступає «проти гетьмана, який ала-

мав записи, не додержує гетьманського слова й руйнує монархічні закони», що виступає проти людини, яка «робить з монархізму карикатуру», що протестує «проти ширення з гетьманського дому і з гетьманського відома ідеологічного й організаційного хаосу», що побірює, олобрювану генералом Скоропадським «смердяковщину» його прибічників.

«Рабства, — писав Липинський — лакейства, політичного шайства, нерфідії, трусливості й глупого славобія — все це під назвою українського гетьманства — я не визнавав і не проповідував ніколи».

Щоб не забирати багато місця, не будемо переповідати всього того, що сказав Липинський про Скоропадського. Цікавих відсилаємо до тому «Збірника Хліборобської України».

Тут скажемо тільки коротко, що Липинський мав достатні підстави для свого виступу проти Скоропадського.

На еміграції скоропадщина справді стала багном і участь в ній плямила кожне чесне ім'я українське.

Вистачить тільки згадати ті скандали, які зв'язані з іменем Скоропадського на еміграції.

То Скоропадський «продає» Підкарпатську Русь, то входить у зносини з міжнародним аферистом і ошуканцем Ігнатори, караним англійським судом, і через нього збирає гроші серед усяких «титолованих» осіб.

Але, поминаючи, ці скандали Липинський мав право розчаруватися Скоропадським і з інших причин.

А саме, Скоропадський ні за що не схотів стати українцем, а залишився далі на еміграції «руськимъ человекомъ».

Вже один конфлікт його з Липинським був конфліктом росіянина з українцем, конфліктом людини, яка на українській справі лише робила кар'єру, з людиною, що для цієї української справи горіла ціле життя.

Вже один конфлікт показав ясно, як розумів генерал Скоропадський ідею українського монархізму, ідею, створену українцем, що не міг про неї інакше думати, як в приложенні до своєї невольної батьківщини.

Тим самим авантюристом, — генералом царської служби, яким був він тоді, коли захопив, свого часу, владу на Україні, — прийшов він і тепер до організації хліборобів-державників.

— Українізуватися? Прошу дуже!...

Замовлені портрети «предків» на стінах, кілька пам'яток «малоросійської» старовини, на столі дві українські книжки, в присутності гостей сам «гетьман» не цурається української мови, але... на тому кінець.

Далі зовнішньої, суто-репрезентаційної українізації, яка нашому генералові потрібна лише для реклами, він не йде.

Його інтимне життя, так як і колись, коли він вбирав козацьке вбрання, бажаючи викликати цим своїм «сміливим жестом» захоплення «малоросійських» мас, залишається й тепер суто-російським.

По російському він думає, по російському пише, по російському говорить в своїй родині, в російському товаристві почуває себе найкраще.

Вистачить прочитати його щоденник, *) писаний російською мовою року 1929 (I), себ-то по 11 роках «українізації», щоб переконатися, як українізувався «український гетьман».

Про жадну «українізацію» Скоропадського на еміграції і мови бути не може.

Він і далі залишився знаряддям російського імперіялізму в повному цього слова значінні, що простував і простує до цілковитого знищення України!

*) Читача, який хоче заізнатися з «мовою» цього пікантного щоденника, відсилаємо до тому «Збірника Хліборобської України» (Прага, 1931), де передруковано винятки з цього щоденника.

Таким він був, таким він залишився й тепер.

Його приятель росіянин Могиллянський наводить таку цитату з його листа до себе:

«Если бы мнѣ пришлось повторить опять всю историю, я, по совѣсти, не могъ бы поступить иначе, чѣмъ я поступилъ» *).

Це писав генерал Скоропадський вже на еміграції, себ-то тоді, коли саме починали говорити про те, що «гетьман: вже не той»...

Він класично признався, що «не могъ бы поступить иначе», себ-то, так само віддав би Україну Москві, як зробив це в 1918 році, так само пішов би до влади через карні експедиції й переслідування українських діячів, так само нищив би українську культуру й дбав би про розвиток російської!

В другому томі «Русской Лѣтописи» знаходимо, в одній статті одного російського журналіста Н. Корево, таку згадку про Скоропадського:

«Тому, хто пише ці рядки (себ-то власне цьому російському журналістові) доводилося під час перебування в Швейцарії (на еміграції. С. Д.) розмовляти з генералом Скоропадським, і звичайно не в ньому українські сепаратисти знайдуть собі побічника» **).

Що говорив генерал Скоропадський в інтимній розмові з російським журналістом, ми не знаємо. Але знаємо, що своєю розмовою він очевидно переконав свого співбесідника, що з українським «сепаратизмом» не має нічого спільного!

Не дивниця отже, що Скоропадський на еміграції став надто популярним в російських колах, зокрема в колах російських монархістів.

Вже давно орган цих монархістів «Возрожденіе» з приємністю підкреслював «відсутність ворожнечи до Росії» у групи Скоропадського й констатував, що група ця, прямує до «возсозданія отечества» та шукає таких форм нової Росії, «при яких можно було б уникнути її розподілу» ***).

А ось перед нами ще одна газетна нотатка: «Vossische Zeitung» з 8. XI 1933 р., описуючи балъ російського червоного хреста, стверджує, що на цьому балі був тако-ж і Скоропадський, der letzte Hetman der Ukraine. Сам по собі цей факт міг би й нічого не означати, але кореспондент газети не обмежився одною сухою згадкою, лише докладно і навіть з чисто німецьким захопленням розповів, що балъ цей був немов образом з «передвоєнної царської Росії». «Die hoechsten Auszeichnungen des Kaiserlichen Russland — пише захоплений кореспондент німецької газети — wurden stolz von den in Deutschland lebenden Altrussen durch die Saele getragen».

Скоропадський, як пише кореспондент, сидів не як небудь, лише «при прикрашеному царським флагом столі, біля протекторки балю великої княжни Віри, доньки великого князя Константина Константиновича»...

Alte Liebe rostet nie!

Скоропадський безперечно залишився при своїх старих симпатіях і орієнтаціях. Жадних даних на те, що Скоропадський «змінився», немає. А та обставина, що і свою «зовнішню політику» Скоропадський веде лише при допомозі колишніх царських дипломатів (точнісінько так, як і в році 1918), говорить виразно за правдиві пружини так зв. «гетьманського руху», що випирають з підмощеного українським сіном «гетьманського трону» і що їх наші легковірні й наївні землячки, в своїм нерозважнім відношенні до української дійсності, ще не зауважують!

*) Н. Могиллянській. Трагедія України. Архивъ рус. рев., Т. XI, ст. 24.

**) «Русская Лѣтопись», Т. II, ст. 179. Париж. 192

***) «Возрожденіе» ч. 1468, з 9 червня 1929 р. Див. передовицю.

3. «Держава» генерала Скоропадського

Насамперед невеличка цитата. Це думка відомого німецького публіциста проф. Павла Шімана, який часами Скоропадського спеціально цікавився і був безпосереднім свідком подій, зв'язаних з його «пануванням»:

«В українських і приятних українцям колах, — пише проф. Шіман у «Франкфуртер Цайтунг» (ч. 319, 1919 р.), — багато говорилося про можливість того, що гетьман, через утворення національного кабінету, може стати проводирем української думки та здійснити клич антимосковської політики. Та така політика для аристократичного петербурзько-гвардійського офіцера, який зріс в монархічних велико-російських кругах, була психологічно виключена, по мимо його особистого честолюбства. Дипломатичні зручні заяви х и т р о г о генерала змогли лише тимчасово нинути заслону на його справжню ціль. Скоропадський був готовий дати тимчасову незалежність протибольшевицькому державному організмові, але він хотів віддати першенство впливам російської культури та увійти в тісний союз з відновленою Росією, не вважаючи цього за зраду власному народові».

Не будемо оперувати тут фактами. Їх я подав в своїй книжці «Скоропарщина» і відсилаю до неї всіх тих, що хочуть запізнатися із справжнім обличчям державної влади на Україні за часів генерала Скоропадського. В цій своїй книжці я розібрав і представив велитенський фактичний матеріал, під яким не збитий, на підставі якого можна ствердити тільки одне: держава, яку очолював генерал Скоропадський не була українською державою.

Ця держава була просто остання дошка ритунку для всіх покидьків російської революції, непевний корабель на бурхливому морі, де справляли свій «бенкет під час чуми» останні могикани царської реакції — всі ці генерали, генерал-губернатори, флігель-ад'ютанти, прокурори, сенатори, камергери «двора его императорскаго величества» і просто люди в «фуражках з кокардами», пересічний російський урядовець і рядовий російський інтелігент.

«Гетьманські» кабінети міністрів складались переважно з москалів, жидів та поляків з такими прізвищами як Гутнік, Колокольцев, Афанасьєв, при нечисленній участі «самоотверженных малороссов», яких зрештою, як от прем'єра уряду генерала Скоропадського Ф. Лизогуба, і так називали «рускими людьми до мозга костей» *).

Адміністрація, поліція, уряди всі були обсажені головним чином москалями.

А водночас провадилася послідовна праця по організації російського війська при цілковитому занедбанні організації Української Армії.

З'їзджалися московські офіцери, переводилися грошеві збірки, і все це не конспіративно, лише цілком одверто, підкреслено й вільно. Під самим оком гетьманської влади, в столиці самостійної України!

Спогади різних московських «генералів», що вийшли друком протягом останніх десяти років закордоном, дають нам можливість цілком виразно окреслити працю москалів над формуванням російського війська на Україні.

Спогади ці відповідно освітлюють тако-ж і роль «гетьманського» уряду та ролі самого «гетьмана» в цій праці злютовування всіх активних московських сил в єдину військову організацію, в праці фактичного переведення в життя гасла відбудови великої Росії.

«Гетьман — пише генерал Черячукін — широко відчинив двері гостинності всім тим, хто не сприяв відірванню України від Росії, хто вважав

*) Див. Н. Могилянскій. Трагедія України. Арх. рус. рев., т. XI., ст. 93.

відокремлення України від Росії за акт державної зради » *). Далі генерал Черячукін пише, що «за часів «гетьмана» Україна щедро допомагала всім добровольчим організаціям», які почали формувати армії для відбудовання Росії **).

Скажемо коротко. Єдиною метою політики генерала Скоропадського і його уряду була консервація України на випадок відродження Росії. Не відбудова Української Держави, лише саме відбудування держави російської. Від самого початку свого панування генерал Скоропадський лише про це й думав. А своє панування він закінчив славним маніфестом про федерацію з Росією, що був немов підсумком цілої діяльності Скоропадчиків на Україні.

Щоб не залишатися голословним, дамо тут місце особистому приятелю генерала Скоропадського, герцогові Г. Лейхтенберзькому, який вже на еміграції опублікував свої спогади про Скоропадського під заголовком: «Воспоминаніе объ Украинѣ». Ось що пише про Скоропадського герцог Лейхтенберзький на стор. 30-32 своїх спогадів. «Пов'язаний із Скоропадським давніми нитками товариства й приятелювання, — пише цей герцог, — я відвідував його тоді, коли лише хотів. Бувало, що він відкривав мені своє серце, знаючи, що таємницю його я не розкрию. Він пробував прийти до згоди з комендантом добровольчої армії генералом Денікіним; при посередництві генерала Дутова він хотів простягнути руку адміралові Колчакові. Залізне півколо таким чином поступово витворювалося б з півдня Росії проти большевицького безладдя в Москві й Петербурзі... Досвідчені російські люди, які з українського мали хіба одне лише ймення, та й то не завжди, репрезентували повороджену українську державу в країнах, які визнавали її існування... Таким чином все здавалося йшло до кращого... Якщо Скоропадський, під натиском німців, був позбавлений спроможности одверто заявити, що незалежність України продовжується лише до моменту, поки в Росії не створиться дійсний уряд, то тепер вже можна голосно сказати, що такою думкою була думка гетьмана від самого початку. В «незалежній» Україні він бачив лише ядро, яке в один прекрасний день, згрупувавши всі творчі сили всіх частин Росії, щоб звідціль зломити большевизм і створити нову Росію, де Україна була б, у випадку потреби, автономною частиною. Якщо б установчі збори Росії встановили конституційну монархію, то гетьман хотів заграти ролю Богдана Хмельницького, який, в 1654 році, привів малоросійських козаків під зверхність московського царя. І коли Скоропадський виступив після перемоги над німцями із такою заявою, він висловив лише свою заховану думку, заховане почуття».

Оцю свою політику відновлення «єдиної Росії» генерал Скоропадський провадив спочатку обережно, рахуючись з настроями українського громадянства і планами німецьких окупантів. Але в-осени 1918 р. його становище цілковито окреслилося.

Справді, вже нічого не стримувало «гетьмана» на шляху до «відновлення Росії».

Київ і Україна фактично давно вже були в руках москалів. Доти над ними ще стояла німецька військова сила, але тепер Німеччина, охоплена революцією, вже не була грізна.

І ось, з надр нової дійсности, виринає вже неприховане обличчя «гетьманської» держави.

Події наступали з блискавичною швидкістю.

17 жовтня рада міністрів ухвалила закон про організацію на місцях добровольчих дружин «для підтримання законности й порядку».

В статуті цих дружин стоїть, що факт приналежности до дружин не є для російського офіцерства фактом вступу на українську військову службу

*) «Донская Лѣтопись», ч. 3, ст. 170.

**) Див. Н. Могилянскій. Трагедія України. Арх.рус.рев., Т.ХІ, ст.93.

3-го листопада відбувається офіційне побачення генерала Скоропадського з отаманом Війська Донського генералом Красновим, на якому генерал Краснов виголошує промову про те, що «українсько-донський союз — це початок того великого діла, яке гетьман має довершити, тоб-то об'єднання Російської держави в одне ціле».

13 листопада московська газета «Голосъ Києва» друкує такого наказу генерала Денікіна: «Сего числа я вступивъ въ командованіе всѣми военными силами Россіи. Всѣ офицеры, находящіеся на території бывшей Россіи, объявляются мобилизованными».

14 листопада, немов у відповідь на цей наказ, розіслано «по корпусах української армії» спішну телеграму про «можливість творення єдиного протибольшевицького фронту з метою захисту культури та права» («єдиного» в розумінні об'єднання всіх російських армій).

І рівночасно, цього-ж 14 листопада, генерал Скоропадський видає свою «славу» останню грамоту про федерацію з Росією! *).

Після оголошення «гетьманської грамоти» починається правдива вакханалія москалів у Києві.

Трьохкольникові царські прапори мають на численних «штабахъ», «отдѣлахъ», на всіх головніших будинках Києва, нагінка на українство набірає нової гостроти. Розпочинаються, як пише в своїй «Історії України» навіть прихильник ген. Скоропадського проф. Дорошенко, — «ексцеси й вибрики: реквізиція і погром помешкання українського клубу на Прорізній вулиці, нищення бюстів і портретів Шевченка, зневаження українського прапору й вивішування трьохкольного російського», «безглузді арешти українців, навіть зовсім спокійних і лояльних».

Новопризначений «гетьманом» начальний вождь «гетьманських» сил генерал Келлер оточує себе цілим штабом скрайніх московських реакціонерів, одразу насує всі статuti, вироблені для української армії й повертає статuti старої російської.

Цей генерал Келлер стає цілковитим господарем Києва і «Української Держави». На всіх мурах міста висять його «накази» й «відозви», в яких «вождь українських військових сил» поясняє московською мовою українським громадянам, що жадного українського народу немає, що є тільки «одинъ русскій народъ» і через це повинна бути тільки одна держава — «одно великое Русское Государство».

Водночас вступає у виконання своїх обов'язків новосформований кабінет міністрів.

В цьому кабінеті, затвердженому генералом Скоропадським 14 листопада, вже не було жадного свідомого українця.

На чолі його став знаний неприхований ворог України С. Гербель. До складу міністрів увійшли «истинно-русскіе люди» з прізвищами Петров, Щуцкой, Афанасьев і т. д.

Ставало ясным.

Перед Україною розгортався безповоротний шлях.

Грамота «гетьмана» Павла Скоропадського була тільки крапкою над «і».

4. Підсумки

Свою книжку «Скоропадщина», що в 1934 році розійшлася в кількох тисячах примірників і до цього часу не викликала жадної відповіді, жадного спростовання з боку скоропадчиків (бо-ж промовляла силою фактів і документів, які збиті не можуть бути), я попередив передмовою, де дав таку загальну оцінку Скоропадщини:

«Скоропадщина безперечно є синтезом цілої доби в українській історії, доби, що починається від трагічного упадку Мазепи й тягнеться впродовж багатьох років аж до вибуху української революції, доби, ко-

*) Див. стор. 61-62 цього числа «Тризуба».

ли майже ціле українське панство «самоотверженно» пішло служити Москві, коли, говорячи словами Катерини II, «страсть» цього панства «къ чинамъ», а особливо «къ жалованію» перемогла «умоначертанія прежнихъ временъ», коли на Україні стало ганебно тихо, немов у домовині коли нічого вже не залишалося із старих традицій і «малороссійское дворянство» до решти потонуло в надрах всеросійської дійсності.

«В своїм виявленні за часів української революції, скоропадщина була продовженням цієї доби — останньою дошкою рятунку, з одного боку, для всіх тих, що, розуміючи потужність українського національного руху, в фінційній Українській Державі хотіли врятувати себе, свої маєтки (оці самі історичні старшинські «хутори») і свої безприкладні симпатії до Росії, з другого, — для всіх росіян, що за жадну ціну не погоджувалися втратити «Юга Россіи» й тому воліли мати справу з «компромісовою» державою, яка, будучи назовні українською, але заховуючи свою внутрішню російську суть, втихомирить розбурхані національні пристрасті Українського Народу й призведе, в остаточному результаті, до нової форми «єдиної неділимой».

«Ця «компромісова» Українська Держава, — театральна, зовнішня зукраїнізована, — справді стримала, на певний час, могутній розгін української революції. Але шляху українського відродження вона не потрапила викривити. Вибухом повстання проти гетьмана Нація Українська стала на єдино-реальний в своєму історичному розвитку шлях — на шлях безоглядної боротьби з Москвою. Скоропадщину було розбито, як останній символ панування московського на Україні.

«Відродження» генерала Скоропадського на еміграції означає спробу відродження генеральної «малоросійської» лінії в українській історії, яка так само, як і в історичній перспективі, намагається тепер підкреслити й викривити лінію розвитку справжнього українського націоналізму.

«Практично відродження скоропадщини означає гуртування всіх ворожих українській національній ідеї сил, отже передовсім елементів м о с к в о ф і л ь с ь к и х, в галицькому того слова значінні, й м а л о р о с і й с ь к и х — в наддніпрянському, і врешті тих нікчемних синів своєї нації, які на національній ідеї українській лише жерують, а в даному випадку до скоропадщини потягнулися з суто-особистих мотивів, або, говорячи словами Достоевського, в ім'я «зависти, рабства и пищеваренія».

«Породжена ганебними «традиціями» 1918 року, зв'язана з гниючими спогадами царату, заплутана в мерзотних інтригах своїх провідників, опаскуджена безприкладним цинізмом, з яким ці провідники ведуть свою розкладову роботу, скоропадщина є боляком на тілі Українського Народу, боляком тим небезпечнішим, що, репрезентуючи в істоті річей лише відлам російського імперіялізму, — вона підшивається під ідеологію у к р а ї н с ь к о г о монархізму, створеного великим українським патріотом В. Липинським, який, напередодні смерті, сам осудив скоропадщину й відрікся від неї».

Ця оцінка, що я подав тут тільки її частину, не втратила свого значіння й тепер.

Ми є знову свідками генеральної атаки темних сил на українську національну ідею.

Сипляться гроші, видаються брехливі публікації, провадиться, субсидіована якимись невідомими добродіями, жвава пресова кампанія, знаходяться засоби на коштовні поїздки «гетьманича» до Америки й Канади — все на те, щоб оживити й розбудувати підприємство «династії» Скоропадських, підприємство, яке за єдину мету ставить собі підмінування української державної свідомості.

Ми бачимо, як спритні спекулянти хочуть надати своєму підприємству нову атракційну силу, висовуючи на місце шефа фірми Скоропадських нову особу — «гетьманича», як намагаються переконати українське

суспільство, що «гетьманич» — це вже справжній, не підчищений, не підмальований на жото-блакитно українець.

Та це нічого не значить. Як би добре він не говорив по українськи, він все-ж залишиться **С к о р о п а д с ь к и м**

А прізвище «Скоропадський» це прізвище цілою Україною зненавиджене й оганьблене, прізвище, що стало синонімом зради й запродавства, прізвище, яким на Великій Україні хіба тільки можна відштовхнути маси, а не притягнути їх до будови власної держави.

З по-за цього прізвища встає почварна зрада Мазепиної ідеї Іваном Скоропадським, за ним стоїть малоросійське льокайство й лизунство цілої «гетьманської» родини, за ним стоять п'яні бешкети розпаношених малоросійських панів, що гнобили українського селянина за рецептами жандармів Миколи І, в цьому прізвищі приховалося стільки малоросійської підлоти, стільки рабської відданості інтересам «великої Росії», що годі його обмити й очистити з бруду, хоч би бралися до цього і справжні «міжнародні» спеціалісти від фальшування легенд.

Прізвище Скоропадських говорить само за себе. І хто б його не носив, залишиться завжди в свідомості широких українських мас — **С к о р о п а д с ь к и м** !

С. Доленга.

Христос Воскрес ! Христос Воскрес ! Христос Воскрес !

ЄПИСКОП ПОЛІКАРП

Року Божого 1938. 24 квітня. Великдень.

Христос Воскрес !

ВОЛОДИМИР САЛЬСЬКИЙ

Христос Воскрес !

РОМАН СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ

ХРИСТОС ВОСКРЕС !

Щиро вітають з великодніми святами всіх друзів і знайомих:
Є. і В. Прокоповичі, прот. І. Бримдзан, О. та І. Гораїни, І. Рудичів, С. Нечай, М. Ковальський, П. Йосипишин, ген.-хор. Е. Башинський, М. і В. Ступницькі, М. і Г. Горолюки, Ілько Шаповал, п-во Кислиці, П. Вержбицький, Андрій Авраменко — із Франції.

Проф. І. Феценко-Чопівський, інж. Є. Плющ, К. і М. Безручки, В. Змієнко, д-р А. Лукашевич, М. і І. Липовецькі, О. і М. Рибачуки, Д. і П. Мегики, М. Миронович, інж. В. Сажно, О. Калужний, інж. О. Коспюченко, Й. Мандзенко, А. Золотницький, інж. Ю. Мельник, М. Тименко, І. Стецик, П. Денисенко — із Польщі.

О. та І. Косьці — з Брюсселю,
П. та А. Яковлеви, інж. А. Зубенко — з Праги,
Г. і М. Лівницькі — з Женев,
які замість великодніх візитів та поздоровлень склали пожертву на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

ХРИСТОС ВОСКРЕС !

Усіх читальників, прихильників і всіх земляків відома і світами розкиданих вітає з Великоднем

**РАДА УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ
ім. СИМОНА ПЕТЛЮРИ в ПАРИЖІ**

СПІЛКА УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ У ФРАНЦІЇ

вітає всі Організації Українських Інженерів та взагалі всі Українські Організації на чужині з Великодніми святами та пересилає свої найкращі побажання.

ХРИСТОС ВОСКРЕС !

Голова Співки Інж. Д. Юс к е в и ч

Секретарь Інж. О. К о р б е л е ц ь к и й

З нагоди великодніх свят управа Відділу УЦК в Каліші сердечно вітає всі українські організації та братів українців, розсіяних по цілому світі.

Твердо віримо, що настане Світлий День Воскресення і для нашої поневоленої Батьківщини.

ХРИСТОС ВОСКРЕС !

Каліш, 24 квітня 1938 р.

ХРИСТОС ВОСКРЕС !

Управа і члени Відділу УЦК в Слонімі, складаючи пожертву на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі, щиро вітають з Великодніми святами всіх українських емігрантів.

Я. Вовкогон, О. Смалієвський, Т. Теслюк, К. Боровський, І. Римар, І. Склярєнко, С. Мельник, П. Слиш, В. Бродовський, О. Борківський.

Замість великодніх привітань управа Межирічського Відділу УЦК складає від себе й нижчепідписаних членів Відділу свою посильну пожертву на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі, ім'я якого носить в серці кожний вояк і громадянин України.

ХРИСТОС ВОСКРЕС !

С. Маненко, С. Яновицький, С. Семенчук, В. Зоренко, Х. Котович, К. Ляковський, В. Бойчук, Т. Коробчук, І. Галазантин.

Всім знайомим і землякам пересилаємо традиційне

ХРИСТОС ВОСКРЕС !

Полк. Л. Писанюк, інж. С. Момот, інж. В. Сухоставський, хор. П. Фалютинський.

Білосток, 24. IV. 1938.

Складаючи пожертву на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі, пересилаємо всім нашим знайомим і цілій українській еміграції великоднє

ХРИСТОС ВОСКРЕС !

В. Радченко, П. Кунець, В. Кривошия, Є. Орлівський, О. Шандрушкевич, П. Сологуб, В. Немоловський, Д-р Петрикевич, А. Зарицький, П. Лазаренко, О. Генсуровський.

Лодзь, 24 квітня 1938.

ХРОНІКА

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

У Франції

З життя Укр. Бібліотеки імені
С. Петлюри в Парижі

— Портретна галерея Бібліотеки збагатилася новим портретом — покійного професора Василя Біднова, роботи пані К. Антонович у Празі. Портрет, артистично виконаний, передає не лише фізичний образ небіжчика, але й весь перейнятий тією духовою красою, що на неї така багата була ця незабутня постать.

— Цікавий дар. Пан Біоле, давній і випробований приятель України, подарував Бібліотечі два цікаві видання французькою мовою, що виходили колись у Парижі, а саме: «France et Ukraine» 1920. 1-14. Paris, та Bulletin d'information du Bureau de Presse. 1919. 1-91. Paris.

— Замість великодніх візитів та привітань пожертви на Бібліотеку склали: п. Авраменко Андрій з Оден-ле-Тішу — 20 фр., П. і А. Яковлєви з Праги — 20 фр., Г. і М. Лівницькі з Женєви — 20 фр. фр., інж. А. Зубенко з Праги — 15 фр., п. Рудичів — 35 фр., п.-о. прот. І. Бриндзан — 25 фр.

Представник Бібліотеки в Польщі п. І. Липовецький повідомляє, що замість великодніх візитів та привітань пожертви на Бібліотеку склали (в золот. пол.).

Варшава Проф. Р. Смаль-Стоцький — 2, інж. Є. Плюш — 5, К. і М. Безручки — 3, ген. В. Змієнко — 1, д-р А. Лукашевич — 1, М. і Л. Липовецькі — 3, Д. і П. Мегики — 2, М. Миронович — 5, інж. В. Сахно — 2, А. Золотницький — 1, М. Тищенко — 1, І. Стецик — 1.

Катовиці Проф. І. Фещенко-Чопівський — 5.

Сувалки Олесь й Микола Рибачуки — 5.

Познань Й. Мандзенко — 2.

Ковель Од. Калюжний — 1.
Залуква Інж. О. Костюченко — 2.

Каліш Управа Відділу УЦК в Каліші — 5.

Слонім Я. Вовкогон — 1, Т. Теслюк — 0.50, О. Смалівський — 1, К. Боровський — 0.50, І. Римар — 0.50, І. Скляренко — 0.50, В. Бродівський — 0.50. О. Борківський — 1, С. Мельник — 0.50, П. Сліш — 0.50.

Лодзь В. Радченко — 1.50, П. Кунець — 0.50, В. Кривошия — 0.50, Є. Орлівський — 1, О. Шандрушкевич — 2, П. Сологуб — 2, В. Немоловський — 2, д-р Петрикевич — 1, А. Зарицький — 0.50, П. Лазаренко — 0.50, О. Гєнсуровський — 0.50.

Білосток Полк. Л. Писанюк — 1, інж. С. Момот — 3, інж. В. Сухоставський — 1, хор. П. Фалютинський — 1.

Межиріччя С. Маненко — 1, С. Яновицький — 0.30, С. Семенчук — 0.50, В. Зоренко — 0.50, Х. Котович — 0.50, К. Лясковський — 0.45, В. Бойчук — 0.30, Т. Коробчук — 0.20, І. Галазантис — 0.40.

Кельці Інж. Ю. Мельник — 4.

— За місяць березень на Бібліотеку одержано такі пожертви: п. К. Хоменка з Курнева — 50 фр., Редакції «Тризуба» — 300 фр., Уряду УНР — 125 фр., І. Шевченка з Варшави (через п. Липовецького) — 25 золотих (140 фр.) — гонорар за «Бойову пісню». Всього — 615 фр., а від початку року — 2.355.85

Пожертви книгами та іншими речами: від п. З. Безуглого (Париж) — 2 кн., проф. О. Лотоцького з Варшави — 2 кн., Військового Т-ва у Франції — папери й документи кількох померлих емігрантів-військових, В-ва «Світ Дитини» у Львові — 1 кн., В-ва «Торбан» у Львові — три зшитки музичн. видань, проф. І. Огієнка з Варшави — 1 кн., п. Карабута з Вінніпеґу — 2 кн., видавця п. І. Тиктора — 3-й зшиток «Все-

світньої історії», п. О. Чехівського — 3 листівки-пам'ятки по Карлові XII, В-ва «Всхуд» з Варшави — 1 кн., В-ва «Самоосвіта» із Львова — 1 кн., В-ва «Українська Бібліотека» із Львова — 2 кн.

Всім жертводавцям та прихильникам Ради Бібліотеки складає свою глибоку подяку.

— Вшанування пам'яті героїв Крути Греноблі в 20-ту річницю їх славної смерті. Гренобльська філія Товар.б.Вояків Армії УНР та Українська Громада разом вшанували 20 лютого с. р. пам'ять крутянських героїв.

Свято відбулося в салі, прикрашеній таблицею «Пам'яті крутянських лицарів абсурду», яку було оздоблено вишиваним рушником та над якою було вміщено золотий тризуб. На святі зібралися члени Громади й філії та їх гості.

Одкрив академію вступною промовою голова філії хор. І. Вонарха-Варнак, в якій підкреслив вагу і значіння крові, яку пролив цвіт української нації під Крутами. Після цієї промови присутні вставанням і хвилиною мовчанки вшанували пам'ять перших жертв за державність України. Далі п. І. Вонарха-Варнак прочитав відповідну доповідь, а голова Громади п. С. Червонецький виголосив промову на тему «Українська збройна сила і Крути». Потім сотн. О. Степаненко прочитав статтю про Крути із календаря «Просвіти», сотн. С. Рогатюк промовляв про значіння військової присяги і заповіт крутян, який вони нам залишили вміраючи, а хор. Л. Токайло говорив про любов крутян до Батьківщини.

На закінчення академії організовано було концертну частину. Пані Червонецька під акомпанімент п. Червонецького виконала «Засумуй, трембіто», п. Червонецький під акомпанімент гітари заспівав думу про Крути, «Я сьогодні щось дуже сумую» та думу про Почаївську Богоматір. З

декламаціями виступали діти Іринка Рогатюкова — «Стрілецька могила» та Олена Каницька — «Не сумуй, дитино». П. Лопатько продекламував один вірш Шкрумеляка, хор. П. Адамович один вірш Бабія, п. С. Червонецький — вірш Олеся «Під Крутами». Співом «Ще не вмерла Україна» академію було закінчено.

По академії відбулася загальна шклянка кави, під час якої один француз узяв слово, щоб зазначити, як йому приємно придивлятися до української єдності, що пробивається на святі, та якої українські емігранти тримаються, не дивлячись на тяжкі умови життя, та щоб висловити певність у тому, що українці досягнуть своєї мети.

Не можна обійти при цьому мовчанкою і прикрого явища, що сталося у зв'язку з цією академією. Щоб перешкодити святку, організація, яка величає себе націоналістичною, за кілька днів перед ним перехопила салью, де академія мала відбутися, та призначила сходи, а щоб на ті сходи притягнути людей, то оголосила, що на них хтось приїде з Парижа. Це сумно констатувати як раз з того приводу, що робилася спроба розбити одно з таких свят, коли всі українці мусять бути єдині.

— Нову управу Української Громади в Шалеті було обрано на загальних зборах громади, що відбулися 20 березня с. р.

На голову Громади обрано знову п. Ю. Бацуцу, на заступника голови і скарбника — п. П. Вержбицького, на секретаря — п. І. Стоцького, на членів управи — пп. Денисюка, І. Кислицю та К. Марущака.

До Ревізійної Комісії обрано на голову — п. М. Левицького, на членів — пп. А. Більського та В. Григораша.

— Пластовий Курінь в Оден-ле-Тіші, недавно заснований, з великою енергією взявся до праці. Пласт зустрів в Оден-ле-Тіші те-ж і велике зрозуміння у батьків дітей, які погодилися на те, щоб під час двох-

тижневої великодньої перерви діти ходили до Пласту кожного дня. Таким чином, за два біжучі тижні пластовий курінь в Одені багато встигне зробити. Це гарний і великий приклад для наших пластових організацій.

Пласт в Оден-ле-Тіші провадить п. М. Винницький, якому допомагає пані Винницька. Його дружина, що ласкаво погодилася руководити працею молодших — «вовченят» і «лисичою». Українських національних танців вчить дітей п. Суський.

— Пластовий курінь в Кнютанжі - Нільванжі те-ж успішно розпочав свою пластову працю. Пластове навчання провадиться два рази тижнево по півтори години, а під-час біжучих великодніх свят діти в пластовому гурті збираються два рази тижнево по 3 години.

До Пласту діти ходять дуже охоче і пластують із захопленням та мріють про пластовий табір вліті.

Пласт в Кнютанжі Нільванжі провадить п. В. Марцевський. Пластових і українських співів навчатиме п. Винницький мол. Струнну оркестру із пластунів організує кубанський козак п. Фрезанів. В місцевій українській школі, яку провадить п. Токайлова, як і у місцевого українського громадянства, Пласт знаходить всебічну підтримку.

У Польщі

— Закінчення анкети: «Чому належить передплачувати «Тризуб»? 1 квітня с. р. в помешканні Головної Управи УЦК відбулося льосування додаткових книжкових премій, призначених для учасників нашої анкети «Чому належить передплачувати «Тризуб»?

Льосування в присутності представника «Тризуба» в Польщі п. І. Липовецького провела спеціальна комісія, що складалася з передплатників «Тризуба», які не брали участі в анкеті, а саме ген. В. Змієнка (голова), сотн. П. Денисенка і п. О. Золотницького.

Головну премію — «Атлас України і сумежних земель» одержав інж. О. Костюченко (Залуква, біля Галича). Всі премії було розіслано учасникам анкети в перших днях квітня с. р.

— Загальні збори Відділу УЦК у Варшаві відбулися 10 квітня с. р. Головував на зборах інж. Є. Гловінський, секретарював п. Ф. Гнойовий. Збори вислухали справоздання управи Відділу за минулий рік і в широких дискусіях спинилися над сучасним становищем української еміграції. Серед постанов зборів належить одмітити наступні:

1) Управа має скласти списки членів Відділу — фахівців, до яких мають звертатися емігранти в справі матеріяльних послуг.

2) Управа Відділу має звернутися до Головної Управи УЦК в справі виявлення можливостей щодо виїзду безробітних емігрантів до інших країн на стало чи лише на сезонну роботу.

3) Збори вітають підприємство, що зорганізувалося заходами українських емігрантів і закликають вступати членами-пайщиками до цього підприємства.

4) Нова управа має подбати про притягнення в члени-співробітники тих українських емігрантів, що прийняли польське громадянство.

До нової управи Відділу ввійшли: ген. В. Змієнко, Я. Винник, Ф. Гнойовий, І. Слива, М. Платонів. Запасовими членами: інж. Л. Панасенко, інж. В. Шевченко. До ревізійної комісії обрані: Ів. Шевченко, інж. В. Яновський і Б. Лихошва.

Загальні збори вислали привітання Панові Головному Отаманові А. Ливицькому.

До нової управи із старого її складу ввійшов лише ген. В. Змієнко, за час головування якого Відділ УЦК у Варшаві зреорганізував свою діяльність у багатьох напрямках, а головне в справі всебічної й раціональної матеріяльної підтримки членів Відділу.

X

— З життя Відділу УЦК в Слонімі. День 27 лютого с. р., коли відбулися чергові загальні збори Відділу УЦК, був святочним днем в житті слонімського еміграційного осередку, бо не часто приходить ся збиратися разом розпорошеним по цілому повіті членам Відділу. А до того на збори ці завітав те-ж і представник Головної Управи УЦК д-р П. Шкурат.

Збори відбулися в гарно удекорованій салі. Відкрив їх голова Відділу п. Я. Вовкогон, вітаючи членів Відділу та представника Головної Управи й підкреслюючи, що вояцький дух і запал до праці в осередку живе, і що осередок чекає того часу, коли високий уряд УНР покличе до останнього бою за визволення батьківщини.

Д-р П. Шкурат, якого було обрано на голову зборів, зробив доповідь про сучасну політичну ситуацію та про організацію й життя української політичної еміграції. Закликав докладчик до єдності, карності й збереження молоді від денационалізації.

Потім було зачитано справоздання управи Відділу й акт ревізійної комісії, після чого керуючим органам Відділу було зборами уділено абсолюторій. До нової управи було обрано: п. Я. Вовкогон — голова, п. П. Слиш — заступник голови, п. О. Смалієвський — секретарь, п. І. Скляренко — скарбник. До Ревізійної Комісії обрано пп. С. Мельника та І. Римаря. У вільних внесках голова відділу порушив питання придбання власної домівки, що у великій мірі могло б спричинитись до активізації життя Відділу. Ухвалили збори вислати привітання Головній Управі УЦК та п. військовому міністрові ген. В. Сальському.

По закінченні загальних зборів відбулися декламації дітей. Галина Скляренко продекламувала «Світе тихий, краю милий» та «До України», Олена Вовкогон — «На Крутянському полю» та «До боротьби за рідний край», а Юрко Вовкогон — «Крути» та «Не плач, а спів». Малих декламаторів за їх добрі декламації нагороджено

було оплесками. По декламаціях одбувся спільний підвечірок. Співали українських пісень, а на закінчення дня заспівали «Ще не вмерла Україна».

День залишив на всіх дуже добре враження. За його урядження належить ся щира подяка п. М. Смалієвській, що спричинилася до влаштування підвечірку, та пп. О. Смалієвському, І. Скляренкові й С. Мельнику за гарне удекорування салі. Треба зазначити, що приїзд д-ра П. Шкурата підняв дух і настрій членів осередку. Було б бажано, щоб представники Головної Управи УЦК частіше відвідували Відділ, бо люди прагнуть почути живе слово з центру.

Я Вовкогон

— З життя клубу «Прометей» у Варшаві. 24 березня с. р. в клубі «Прометей» у Варшаві відбулася доповідь ред. А. Ромера, темою якої була «Роля Польщі в сучасних подіях».

— 7 квітня відбулися загальні збори членів «Прометею» під головуванням ген. В. Сальського. Справоздання про минулорічну працю «Прометею» склав проф. д-р Р. Смаль-Стоцький. При виборах нової управи на чоло її знову поставлено довголітнього її голову проф. Р. Смаль-Стоцького.

— 7 квітня відбулася в клубі доповідь ред. В. Бончковського на тему «Дух нових часів». Цей цікавий доклад зібрав велику кількість слухачів і викликав жваві дискусії, які не закінчилися й були перенесені на наступний четверговий вечір «Прометею». Х.

В Бельгії

— Свято Тараса Шевченка у Брюселі, заходами Товариства «Незалежна Україна», відбулося 3 квітня с. р.

На чільному місці в салі стояв портрет Шевченка, прикрашений національною стрічкою, та прапор Товариства. Збори відкрив голова Товариства п. Олексюк, що зачитав і доповідь про життя і творчість поета. Потім секретарь Товариства п. І. Косець прочитав

доповідь на тему «Шевченко, як український національний поет і державний муж», і свято закінчилося співом «Заповіту».

В Румунії

— Шевченкова річниця в Букарешті. За почином культурно-спортивного Товариства «Буковина», українська колонія в Букарешті відзначила сьогоднішню дату смерті нашого національного поета Тараса Шевченка відправленням парастасу в болгарській церкві, який відбувся у неділю, 10-го квітня.

Парастас — це була єдина форма вияву пошани до українського Прометея, на яку українська колонія в Букарешті могла собі дозволити в цьому році.

На парастасі були присутніми члени всіх без винятку українських організацій і люди всіх політичних зафарблень.

«Вічная пам'ять» всі присутні вислухали стоячи навколяшках.

Не довелося українській колонії Букарешту почути в цьому році Шевченкового «Заповіту», але численна наявність українців на парастасі говорила про те, що ідеї «Заповіту» стали невід'ємною частиною українського життя та що вони так само чинні й живі, як живою і невимірною є пам'ять і пошана до великого українського поета.

— Погреб Каленика Сольського. В неділю, 10-го квітня, українські емігранти, що перебувають у місті Бакеу та в його околицях, поховали козака Запорожської дивізії Армії УНР Каленика Сольського.

Будучи хоробрим вояком, Каленик Сольський, перебуваючи на еміграції, належав до всіх тих українських організацій у Румунії, що мають своїм завданням служити Україні й тут.

Віддіати останню пошану товаришеві по зброї прийшли навіть і ті українці-емігранти, які цього дня, мусіли б працювати на фабриках.

Жалібну процесію супроводжувала військова оркестра.

— Фундатори Українського Народного Дому в Букарешті. На нинішній день внески фундаторів Українського Народного Дому Імени Симона Петлюри в Букарешті в розмірі 1000 леїв уже зробили такі установи та особи: Комітет імени Симона Петлюри в Румунії, Громадсько-Допомоговий Комітет Української Еміграції в Румунії, Товариство б. Вояків Армії УНР у Румунії, інж. Іполіт Думіч, пор. Олександр Коряко, інж. Олександр Лучавський, Д-р Денис Маєр-Михальський, Д-р Іван Новосівський, П.-о. Тодерюк Сімеон і полк. Іван Ухін (Аргентина).

— Зворушуючі датки. Цими днями Комітет імени Симона Петлюри в Румунії отримав з Кишінева невеликий (всього 40 леїв), але зворушуючий даток на Український Народний Дім імени Симона Петлюри в Букарешті. Зложили цей даток нові втікачі з України: Афронтів Василь, Білінський Іван, Білінський Теодор, Боровський Іван, Довгополий Гриць, Зюки Іван, Коверда Павло, Михалаш Семен, Моргун Ілько, Русу Леонтій та Янчук Юхим.

Комітет імени Симона Петлюри дуже добре знає матеріальний стан цих жертводавців і високо цінить виявлену ними добру волю віддати пошану пам'яті Симона Петлюри. Даток цей є дуже цінною цеглиною, присланою новим поколінням Великої України.

Всім жертводавцям глибока подяка.

— Тяжка ситуація політичних емігрантів. Всі інтервенції, що робилися і робляться з боку еміграційних установ про те, щоб у справах права на працю політичні емігранти, які живуть у Румунії по так званих пашпортах Нансена, не прирівнювалися до чужинців, які приїхали до Румунії на заробітки та які можуть будь-коли повернутися до своєї країни, досі не дали жадних наслідків.

І в практиці виходить так, що всі розпорядження румунської влади про зменшення числа чужинцевих робітників на підприємствах, в першій мірі відбиваються на політичних емігрантах з паспортами Нансена. Тому становище політичних емігрантів з кожним днем гіршає й набрало характеру безнадійної трагедії.

«Нансеніст» мусить працювати за ту платню, яку йому дають, бо, загубивши працю, він не може тепер знайти для себе заробіток. В Журжі померло вже двоє українських емігрантів од недоїдання та голоду, а в Моренях 4-го квітня с. р. емігрант Микола Швець, що злиднями був доведений до цілковитого одчаю, забив сокирою своїх 3-х дітей і дружину, а сам повісився в лісі. Тим часом, українські емігранти, борючися свого часу на Україні з більшовиками, боронили разом з тим і Румунію від страшної московсько-совітської навали.

— Представник Офісу Нансена на Румунію Почесним представником Офісу доктора Нансена при Лізі Націй на Румунію, замість небіжчика С. Поклевського-Козелл, призначено генерала І. Філітті, Генерального секретаря румунського червоного хреста.

В Маньджу-Ді-Го

— В Українській Національній Колонії в Маньчжу-Ді-Го. 20-го березня с. р. драматичний гурток при Укр. Націон. Колонії в Маньчжу-Ді-Го поставив п'ятиактову комедію Карпенка-Карого «Мартин Боруля». Це вже друга вистава де-що реформованого харбінського українського драматичного гуртка. Виставу цю було зроблено доволі добре. Всі артисти виказали не тільки розуміння своїх ролей, але також і працю над собою. Зокрема треба відмітити гру артиста Віленського. Його Омелько в комедії вийшов напричуд гарний і натуральний. Публіки було досить багато й приймали наших аматорів дуже тепло. Буде справжнім вкла-

дом до українського культурного життя в Харбіні праця гуртка. Як що вона і далі піде в тому-ж напрямі — праці над собою. Після перших тяжких кроків безперечно, пойдуть і успіхи матеріального характеру, аби гурток витримав та не покинув роботи серед дороги, як то часто у нас буває.

— 24 березня в Українському Домі відбувся виклад п. Р. Корди-Федорова на тему «Російський генерал про Україну». Докладчик зreferував брошуру генерала Валь, учасника боротьби 1919-1920 років ген. Денікіна проти більшовиків і проти українців. Майже через 20 років цей генерал нарешті прийшов до розуму та видав брошуру, в якій розвинув думку, що Денікин не розумів становища й що його, цього становища, не розуміє й досі вся російська «біла» еміграція.

Побідити більшовиків, на думку генерала Валь, можна буде тільки тоді, коли росіяне остаточно й щиро відмовляться від спроб коли-будь відновити єдину Росію. Кожна з більших націй, що знаходиться під гнітом Москви, як українці, грузини, татари і т. д. повинна мати свою державу. Московська-ж еміграція повинна не тільки не боронити цим націям до досягнення ними своїх національних ідеалів, а навпаки — тому допомагати. Коли-ж ці нації будуть самостійні, тоді власне з їхньою допомогою можна буде приступити до знищення більшовизму і на етнографічних московських землях. Московська еміграція повинна собі рішити ділему: чи додому за допомогою українців і кавказських народів, але без тих земель, що вони населяють, і без комунізму в московських землях, або ніколи не повертатися додому та примиритися з комунізмом на Московщині. Якогось іншого виходу нема і, на думку того генерала, бути не може.

Доклад викликав, зрозуміло, жваву дискусію. Всі, що приймали участь у тій дискусії, підкреслили, що властиво основне твердження ген. Валь це єдина умова,

при виконанні якої місцеві українці так чи инакше могли б погоджуватись на ту чи иншу координацію їх діяльності з місцевими московськими організаціями у боротьбі проти Комінтерну. Всі инші комбінації, на які місцеві москалі дуже плодovitі, — цілковито не до прийняття.

Т. О.

В Китаю

— Шевченківське свято в Шанхаю цього року відбулося під знаком завзятої боротьби, з якої Українська Громада вийшла з блискучою перемогою.

В той час, як управа Громади готувалась до свята, несподівано появились у всіх місцевих російських часописах повідомлення про те, що того-ж дня, 10 березня, і тієї самої години, що й свято, яке влаштовує Громада, відбудеться Шевченківський вечір в «Русскомъ Домѣ». Не обійшлася ця справа без своїх-же земляків — Г. Бутенка, до речі, бувшого голови Української Громади в 1934 році, Й. Якимова, «д.-східнього українського драматурга і співака», та О. Кумановського-Лобая, які це «Шевченківське свято» в російській організації взяли ся організовувати з явною метою: розбити свято, яке влаштувала Громада. Пропаганда росіян не обмежилась тільки замітками в газетах. П. Кумановський-Лобай добився і до місцевого радіо і по ньому сповіщав про свято Шевченка в російському домі.

Українське громадянство, розуміється, збойкотувало те «свято Шевченка» в російському домі. Бо це наруга над Шевченком піти на його свято туди, де всією душею ненавидять як самого Шевченка, так і весь український народ та наш національний визвольний рух.

Українська Громада вирішила 10 березня в помешканні Громади відправити панахиду за спокій душі Т. Шевченка, зачитати доповідь, заспівати «Заповіт» та

потім, під час чаю, влаштувати декламації творів Шевченка. Иншим-же разом, пізніше, влаштувати ще концерт, присвячений поетові, в помешканні Громади або в клубі американських жінок.

Випущено було Громадою спеціальне друковане оповіщення, прикрашено великим портретом Т. Шевченка, і в призначений час велике помешкання Громади було вщерть переповнено українською публікою. До російського дому, як виявилось, не пішов із українців ніхто. В Українській Громаді були навіть мало ще свідомі українці, були такі, що до Громади взагалі прийшли вперше. Це була сила батька народу, великого будителя й духовного вождя, що наказала всім, хто хоч трохи відчував у собі українську кров, прийти на свято його пам'яті до своєї хати.

Панахиду відправив п.-о. Порфірій, родом із Харківщини. Після панахиди заспівали «Заповіт», а п. Сніжний прочитав доповідь про життя й діяльність Т. Шевченка та про те значіння, яке він має для Української Нації.

Добра доповідь, гарні декламації, що слідували потім за чашкою чаю, створили ширю й приємну атмосферу. Багато з присутніх були так зворушені, що на очах у них були сльози. А з великого портрету, удекорованого квітами, дивилися на всю салю, де зібралися українці, сумні і разом з тим усміхнені очі батька Тараса.

З декламаціями виступали: п. Сніжний — «Як би ви знали, паничі» і «Чернець», п. Янковський — «Не на шовкових пелюшках», п. Квашенко — «До мертвих, живих і ненароджених», молоденька панночка Галина Сушко — «Розрита Могила», «Три шляхи» і «Думи мої, думи», п. Мілько — «Чигирин» та «З Великого Льоху» — «Три пташки». Із грою на бандурі і співами виступив п. Сніжний «Три шляхи» та «Думи мої, думи».

Свято відбулося дуже урочисто і з повним успіхом, у своїй українській родині, що заманіфестувала того дня свою національну єдність.

* * *

В «Русскомъ Домѣ» того-ж вечера «Шевченківський вечір» те-ж відбувся. Крім названих уже трьох наших земляків, що займались влаштуванням того вечера, прийшло ще 10-12 москалів, які причепили собі російські віданки. На цьому вечері ні слова по-українськи, розуміється, сказано не було. П.Кумановський-Лобай робив доповідь про Шевченка по-російськи, в якій говорив нечисленній російській аудиторії про те, ніби яких і скільки Т. Шевченко мав коханок...

Бібліографія

— Дзєрови́ч, Ю., о. Педагогіка. Накладом Греко-католическої Богословської Академії. Львів. 1937. 240+VII+1 пор. стор.

В українській педагогічній літературі давно уже відчувався брак підручника педагогіки, що відповідав би сучасному станові тої науки та формою свого викладу надавався б для вжитку не лише в школі, але й по-за школою, як добрий порадник для всіх тих, хто має діло з вихованням української молоді.

З приємністю можна констатувати, що згадана тут праця о. Ю. Дзєровича у великій мірі заповняє прогалину в українській педагогічній літературі, — повторюю: «у великій мірі», а це цілкомовито, бо насамперед автор призначає свій підручник головне для тих українців, що бажають виховувати молодь в дусі греко-католицької церкви. Більше того, в «Педагогіці» знаходимо зовсім непотрібні випадки проти православної віри. Так, автор подає великий витяг з одної праці д-ра М. Чубатого, що має вказати на різницю вдачі українця в залежності від віроісповідної різниці. Висновок з того витягу такий: секрет іншої ментальності галицького українця пояснюється впливом католицького духа, бо католицька церква привчила галицького українця обмежувати свій індивідуалізм та добровіль-

но, без примусу узнавати і підпорядковуватися авторитетам, тоді, як православна церква не в силі дати тих конструктивних вартостей (див. 85 і 86 стор.).

Не буду тут доводити, що подана в «Педагогіці» характеристика вдачі галицького українця є однією (досить пригадати характеристику вдачі галицьких українців з-під пера І. Франка), вкажу лише, що занадто ризиковано пояснювати різницю вдачі галицького українця в порівнянні з наддніпрянцем л и ш ь є віроісповідною різницею, бо аджеж були ще інші відмінні умови в житті того й другого українця (напр., політичний режим конституційної Австрії та абсолютної російської монархії), які, може, мали не менший вплив ніж релігія, на вдачу галицького і наддніпрянського українця. Але о. Ю. Дзєрович зігнорував явну методологічну помилку д-ра М. Чубатого а тому, мені здається, і розійшовся з засадою, яку він сам проголосив на 216 стор. своєї «Педагогіки»: «релігія ніколи не повинна вироджуватися у фанатизм...»

Працю о. Ю. Дзєровича не можна визнати за цілковито досконалу ще й тому, що деякі погляди автора на виховання не вповні відповідають засадам сучасної педагогічної науки. Так, напр., автор ставить жіночий рід що-до умового розвитку нижче чоловічого роду: «Жіночий рід визначається більш розвиненим чуттям на некористь ума» (ст. 86). І тут автор чомусь зігнорував як численні психологічні дослідження щодо інтелектуального розвитку шкільної молоді жіночого роду, так і висновки шкільної практики щодо успішності в науках тої молоді не лише в народних, але й в середніх і високих школах.

Не відповідає сучасним педагогічним засадам і погляд автора на тілесні карі. Так, автор висловлюється за недопустимість тілесних кар, бо «вони обнижують почуття гідності дитини, пригноблюють її і найчастіше недоцільні», але тут-же додає: «може,

виїмково для дуже грубих натур, як сильне потрясення, часом тілесні кари діють доцільно, але вживати їх як найрідше і найобережніше. Радше нехай ту кару стосують дома родичі, ніж мав би її вживати виховник, особливо отець катехит» (ст. 139). Як-що тілесна кара зло, а вона справді зло, то вона не перестає бути ним незалежно від того, хто саме її вживає.

Але поодинокі прогріхи «Педагогіки» в значній мірі покриваються її додатними рисами — ясністю викладу та багатством матеріалу як з теорії предмету, так і з педагогічної практики взагалі і зокрема самого автора, високозаслуженого педагога, що має за собою сорок років виховної праці над українською молоддю в Галичині.

С т. С і р о н о л к о

Видання німецько - українського та українсько-німецького словника

При Українському Науковому Інституті в Берліні створено окрему комісію для складення українсько-німецького й німецько-українського словника. На чолі комісії стоїть проф. д-р Зенон Кузеля, секретарь — д-р Ярослав Рудницький.

Комісія закликає до співпраці тих українських громадян, що мають які-небудь готові матеріали для словника, та просить повідомляти, на яких умовах ті матеріали могли б бути комісії передані. Матеріали ці можуть бути або українсько-німецькі, або німецько-українські, тільки українські, або взагалі українськo-иншомовні; важно, щоб був у матеріалі український словниковий текст.

Адреса Комісії : *Ukrainisches Wissenschaftliches Institut — Woerterbuch. Berlin C2, Breitestr. 36.*

Пластова марка

Для продажу на поповнення сум Пластової Каси випустила Пластова Референтура при Союзі Укр. Емігр. Орг. у Франції пла-

стову марку. Незабаром має вийти така-ж листівка. Треба сподіватися, що марка й листівка стрінуть належне прийняття у нашого громадянства, і розкуплено їх буде до літа всі, так як здобути

ВИГЛЯД МАРКИ

Праця арт.-малюра О. Савченка - Біленького

од їх продажу засоби підуть на влаштування влітку пластових таборів. Всі ще собі добре пригадуємо, яким успіхом користувався пластовий табір, що його було влаштовано минулого року у Франції, та яку користь він приніс українській молоді. Цього року таких таборів уже мусить бути кілька. Для організації їх потрібні необхідні засоби. І українське громадянство в цих засобах Пластові не відмовить.

Характерна біографія нового голови совітського уряду на Україні

В одному з попередніх чисел «Тризуба» згадували ми вже про нового голову совітського уряду на Україні. Але біографія його настільки цікава і характерна для большевицького режиму, що про неї варто згадати докладніше.

Коротченко, чи вірніше Коротченков, висунувся, як чекист, при Петерсі в київській чекатим, що з наказу начальства розстрілював і мучив людей. Перед утечею з Києва від війська Центральної Ради і німців, вирізав у Лук'янівській тюрмі мало не до ноги тих, що там сиділи. Після

того як погуляв на Україні, втік, звичайно, до Москви. В Москві його були призначили слідчим приче-ка, але, коли виявилось, що він неграмотний і ледви виводить своє прізвище, призначили його начальником відділу розстрілів.

Перед опублікуванням совітським урядом декрету (брехливого) про відміну смертної кари, Коротченков за одну ніч розстріляв до 1000 душ. Після цього рекорду був він в багатьох місцях головою че-ка, в тім числі і в Харькові, де, навіть без постанови колегії че-ка, розстріляв одного разу 47 робітників паровозобудівельного заводу. На Північному Кавказі, де Коротченкову було доручено провести колективізацію, з його розпорядження було розстріляно без суду й слідства до 7000 душ і послано до концентраційних лагерів десятки тисяч селян і козаків. Коли під час колективізації на Україні почалися бунти селян, і московський уряд побачив, що Баліцький не справляється, то йому на підмогу прислали, як доброго різника, Коротченкова. На Україні в цей час він спалив десятки сіл і хуторів, вирізав не один десяток тисяч селян і вислав до Сибіру і на північ Московщини не одну сотку тисяч українських хліборобів. При подавленні бунту селян проти колективізації у Білій Церкві Коротченков розстрілював власноручно, не розбираючи ні «винних», ні невинних, ні жінок, ні дітей. Ця його дика розправа викликала бунт червоноармійців, що їх взяли більшовики на підмогу частинам че-ка і які, кинувшись на Коротченкова, покололи його багнетами.

Але цей кат видужав і було його потім призначено десь в Московщині ревизором ППУ. На цій посаді пробув він аж до заміни Ягоди Єжовим. Цей останній, знаючи «заслуги» Коротченкова, призначив його головою уряду сов. України.

Коли взяти на увагу, що Москва в той-же час призначила на Україну на першого секретаря партії, тоб-то на фактичного диктатора, другого визначного чекиста

Хрущова, то висновок з того приходить сам собою: управління Україною Сталін уже нікому довірити не може, лише найвищепробованішим і найжорстокішим чекистам. А звідси і ще один висновок мабуть на Україні добре горить московським більшовикам під ногами. Майбутнє покаже, чи досить Коротченкова і Хрущова.

Т е - ж е ю в и л е н

Річниця захоплення влади генералом П. Скоропадським 29 квітня 1918 р. на Україні

Після Бересте-Литовського договору війська УНР і Центральних Держав очистили в першій половині квітня місяця всю територію Української Республіки від російських більшовицьких банд.

Після цього щасливого вступу мусів би початися творчий період для уряду УНР, який мав на меті закріпити незалежність України і перевести широкі економічні та соціальні реформи в країні для того, щоб винищити тяжкі наслідки вікового режиму російської окупації.

Такі інтенції національного українського уряду, розуміється, не припадали до смаку ні російським військовим, що наводнювали в цей час Україну, ні великим російським землевласникам, ні взагалі російській меншості на Україні, привілеям якої, ще наданим царським режимом, загрожували передбачені українські реформи. Використовуючи непорозуміння, що виникли між урядом УНР і Головною Командою військ Центральних Держав і знайшовши підтримку у де-яких чинників серед цієї Команди, російські елементи зробили вночі 29 квітня 1918 переворот і захопили владу, яку й передали генералові Павлові Скоропадському. Той факт, що генерал П. Скоропадський захопив владу за допомогою російських елементів і проти волі Українського Народу, вже нічого доброго не передвіщав. І справді, його гетьманування, до-речі ефемерне, принесло

лише руїну краві і скомпромітувало поважно боротьбу за незалежність.

Генерал П. Скоропадський доручив зразу-ж адміністрацію і армію ультра-російським елементам, які розпочали, не гаючися, війну проти української мови й проти ліберальних реформ українського національного Уряду, а особливо проти аграрної реформи, яка відіймала землю від великих землевласників і в першу чергу від росіян, і мала її передати селянам, що складають велику більшість народу українського.

Не обмежуючися цією реакційною і антинаціональною внутрішньою політикою, генерал Скоропадський підпорядковував цілковито свою зовнішню політику політиці білого російського генерала Денікіна.

Так, коли армії Центральних Держав почали покидати Україну в кінці 1918 р., генерал Скоропадський, чуючи себе без захисту, оголосив з'єднання України з Росією. Цей акт остаточно його погубив.

Комітет Українського Національного Союзу, який групував усі українські партії, дав знак до розпочаття повстання проти узурпатора і проголосив новий український Уряд, Директорію, яка доручила вище командування Українською Армією Симоніві Петлюрі. Не дивлячися на страшенні перешкоди, українська національна армія, підтримана цілим українським населенням, швидко розбила спротив відділів, що склалися з денікинських офіцерів та які захищали Скоропадського, а по розбитті їх зайняла Київ в кінці грудня 1918 року.

Генерал Павло Скоропадський, полишений своїми російськими прихильниками, урочистим актом зрікся від влади на користь національного українського Уряду і втік на чужину переодягнений.

(Bulletin du Bureau
de Presse Ukrainien).

* * *

Вважаємо за доцільне, в зв'язку «ювілеєм», нагадати два доку-

менти, підписані П. Скоропадським: вони самі говорять про себе.

1

*Грамота про федерацію з Москвою
14 листопаду 1918 р.*

Перемир'я між Німеччиною і державами згоди заключено. Найкрівавіша війна скінчилася і перед народами всього світу стоїть складне завдання утворити основи нового життя.

Серед решти частин многострадальної Росії на долю України випала, порівнюючи, більш щаслива доля. При дружній допомозі Осередніх Держав вона заховала спокій аж до нинішнього дня. Ставлячися з великим почуттям до всіх терпінь, які переживала рідна їй Великоросія, Україна всіма силами старалася допомогти своїм братам, оказуючи їм велику гостинність і піддержуючи їх всіма можливими засобами в боротьбі за відновлення в Росії твердого державного порядку.

Нині перед нами нове державне завдання. Держави Згоди здавна були приятелями колишньої єдиної Російської Держави. Тепер, після пережитих Росією великих заворушень, умови її майбутнього існування повинні, безумовно, змінитися. На інших принципах, принципах федеративних, повинна бути відновлена давня могутність і сила всеросійської держави. В цій федерації Україні належить зайняти одно з перших місць, бо від неї пішов порядок і законність в краю і в її межах перший раз вільно віджили всі принижені і пригноблені большевицьким деспотизмом громадяне бувшої Росії. Від неї-ж вийшла дружба й єднання з славним Всевеликим Доном і славним Кубанським і Терським Козацтвами. На цих принципах, які — я вірю — поділяють і всі союзники Росії, Держави Згоди, а тако-ж яким не можуть не співчувати без винятку інші народи не тільки Європи, але і всього світу, повинна бути збудована майбутня політика нашої України. Їй першій належить виступити в справі утворення всеросій-

ської федерації, якої кінцевою метою буде відновлення великої Росії.

В досягненні цієї мети лежить запорука добробуту, як всієї Росії, так і забезпечення економічно-культурного розвитку цілого українського народу на міцних підставах національно-державної самобутності. Глибоко переконаний, що інші шляхи були б загибеллю для самої України, я кличу всіх, кому дорога її майбутність, тісно зв'язана з будучиною і щастям всієї Росії, з'єднатися біля мене і стати грудьми на захист України і Росії. Я вірю, що в цій святій патріотичній справі ми, громадяне і козаки України, а також і решта людності, дасте сердечну і могутню підтримку.

Новосформованому нами кабінетові я доручаю найближче виконання цього великого історичного завдання.

Павло Скоропадський

II

Я, Гетьман усієї України, на протязі семи з половиною місяців прикладав усіх своїх сил, щоб вивести край з того тяжкого становища, в якому він перебуває. Бог не дав мені сил справитися із цим завданням, і нині я, з огляду на умови, які тепер склалися, керуючися виключно добром України, відмовляюся від влади.

Павло Скоропадський.

14 грудня 1918 року,
місто Київ.

НОВІ КНИЖКИ І ЖУРНАЛИ

— Гліб Лазаревський. «Земельний устрій совітської України». Бібліотека Українського Державника, т. II. Варшава. «Варяг». 1938. Сторінок 107.

— Проф. Д-р Іван Огієнко «Повстання азбуки й літературної мови в слов'ян». 1938. Друкарня О.-О. Василян у Жовкві. В тексті 75 світлин із стародавніх пам'яток.

— Б. Крупницький Гетьман Пилип Орлик (1672-1742). Огляд його політичної діяльності. Праці Українського Наукового Інституту. Том XLII, серія історична, книга 4. Варшава. 1938.

— Богослов'я. Тримісячник. Видання Богословського Наукового Товариства. Т. XVI, кн. 1, 1938. Львів.

— Гуртуймося, трьохмісячний журнал військово-громадської думки. Січень-березень. 1938. Прага.

— Enrico Insabato. L'Ucraina. Popolazione ed economia. Видання Raccolta di Studi Politici ed Economici (III serie, No 40). Roma 1938-XVI.

— Die Deutsche Berufs-Erziehung. Kaufmannsches Schulwesen. 15-16 Hefte, 17 April 1938 (18 Jahrgang). Berlin. Всі статті цього числа присвячені Україні.

— Cilacc — documentation anticommuniste. Vingt ans après. L'édification communiste. No 7-131, avril 1938. Bruxelles.

ОД РЕДАКЦІЇ

Авторів, що мають дати свої статті на річницю смерті бл. пам. С. Пстлюри, просять надіслати їх до Редакції не пізніше 15 травня.

З огляду на наші Великодні свята випускаємо це число подвійним.
Наступне число має вийти в неділю, 8 травня с. р.

О Д П Л А С Т О В О І Р Е Ф Е Р Е Н Т У Р И

1. Всім пластовим куріням та окремим гурткам влаштувати 6 травня річне пластове свято св. Юрія. Так як день 6 травня припадає на п'ятницю, коли пластуни можуть бути зайняті у французькій школі, свято можна організувати в суботу, 7-го, або в неділю, 8-го травня.

2. Відзначається похвалою Перший Морський Пластовий Гурток у Ліоні, що вніс за всіх своїх членів по 10 франків на заснування початкового фонду Пластової Каси, до якої, слідом за тим поступають уже сторонні пожертви.

Решті курінів та окремих гуртків внести до Пластової Каси свої внески в найкоротшому часі.

Семен Нечай

Пластовий референт при С. У. Е. О.

[illegible]

3 B I T

Батьківського Комітету Української Школи в Парижі по влаштуванню свята Тараса Шевченка, яке відбулося в неділю, 3 квітня 1938, на 15, авеню Ош, у Парижі.

П р и б у т о к		В и д а т о к :	
Вхідні квитки	529 00	Оплата помешкання	175 00
Буфет	484 00	Видатки на буфет	110 00
Програми	20 00	Виготовлення декорацій	100 00
Пожертви на буфет	47 75	Фарби для декорацій	65 75
Пожертви на школу	171 00	Організаційні видатки	100 00
		Податок	58 00
		Доставка та одвезення рек- визиту	36 00
		Подорож безроб. співакам	14 00
Всього на прибутках 1	251 75	Всього на видатках	659 45
Всього на видатках	659 45		
Чистого прибутку	592 30		

Батьківський Комітет складає свою щирю подяку панству Гентюк, за те, що вони взяли на себе витрати по частуванню (підвечірок) 30 дітей школи, панству Ляута, Гарагулі, Коцаренко, Галь, паням Могилівській, Манцівій, Очеретній і Наглуковій за пожертви грошми та продуктами для буфету, п. п. Лановенкові, Шмалієві, Солонареви та Ткаченкові за допомогу по організації свята, і всім громадянам, що своєю присутністю сприяли моральному і матеріальному успіху свята.

4-го квітня 1938 р.
Париж

Батьківський Комітет

Т р и з у б

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Симоном Петлюрою, виходить в 1938 році по-старому з доповненим складом співробітників, новими видатними літературними силами.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1938 РІК

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 10 фр.

	1 рік	½ року	3 місяці	1 міс.	Окр. чис.
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА	100 к. ч.	50 к. ч.	25 к. ч.	13 к. ч.	3,5 к. ч.
ПОЛЬЩА	22 зол.	11 зол.	5,5 зол.	2 зол.	0,60 зол.
РУМУНІЯ	550 леїв	300 леїв	150 леїв	50 леїв	25 леїв
НІМЕЧЧИНА	13 мар.	6,5 мар.	3,5 мар.	2,5 мар.	0,75 мар.
СПОЛ. ШТАТИ Ш. А	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
КАНАДА	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
БЕЛЬГІЯ	25 бельг.	13 бельг.	7 бельг.	2,25 бельг.	0,75 б.
БОЛГАРІЯ	250 лев	150 лев	60 лев	25 лев	6,50 лев
ЮГОСЛАВІЯ	140 дин.	70 дин.	35 дин.	12 дин.	3 дин.

В Парижі набувати в книгарні «Maison du Livre», 9, rue de l'Eperon, Paris 6.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

в читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, P a r і s 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6

При Бібліотеці Музей С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9
Для переказів у Франції : «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагус — Комітет

Адміністратор Іа. Косенко

Le Gérant M-me Perdrizet

Imprimerie L. BERESNIAK, 12, Rue Lagrange, Paris (6).